

BULLETIN

SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC

ROČNÍK 30
ČÍSLO 1/2022

Slovenská
asociácia
knižníc

OBSAH / TABLE OF CONTENTS

Úvodník / Editorial

Alena Poláčiková: Téma zelených knižníc – téma roka 2022 pre slovenské knižnice / The theme of green libraries - the theme of 2022 for Slovak libraries /3

VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC (online, 23.02.2022) / GENERAL ASSEMBLY OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION (online, February 23, 2022) /5

Ondrej Látka: Správa o činnosti SAK za rok 2021 / SLA Annual Report for 2021 /5

Uznesenia valného zhromaždenia SAK / SLA General Assembly Resolutions /10

Plán práce a aktivít SAK na rok 2022 / SLA Activity Plan for 2022 /11

ČLÁNKY / MAIN ARTICLES

Iveta Bohálová, Alena Poláčiková, Juraj Modranský: Informačný deň k Dohovoru o krajine Rady Európy / Information Day on the Council of Europe Landscape Convention /12

A.P. Cena Slovenskej republiky za krajinu / Landscape Award of the Slovak Republic /15

Alena Mičicová: Európske témy v univerzitnej knižnici / European Topics in the University Library /17

Zo života nečlenských knižníc / From the Life of Non-members Libraries

Ludmila Čelková: Na návšteve u etnológov / Visiting ethnologists /20

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka / Our Survey: A look at the profession of librarian

L.Č.: Užitočné poznámky / Useful notes /22

INFORMÁCIE / INFORMATION

Zuzana Babicová: Aj UK UPJŠ v Košiciach chce byť zelená / UL PJSU in Košice also wants to be green /23

- Bruno Jakubec, Alena Poláčiková: Burza vrúbľov starých a krajových odrôd ovocných drevín / Exchange of scions of obsolete varieties and landraces of fruit trees /24*
- Helena Mlejová: Mestská knižnica v Bratislave priniesla inšpirácie na tému „Účelný dizajn interiérov knižníc – príklady z praxe“ / Bratislava City Library brought inspirations on the topic “Purposeful interior design of libraries – practice examples /27*
- green*
- Viera Ristvejová: Mať všetko pod jednou strechou môže byť fajn / Having everything under one roof can be nice /32*
- Zuzana Janáčková: Nové logo pre bánovskú knižnicu / New logo for the Library of Bánovce /35*

Personálie / Personalities

- Iva Poláková: Nedožitá sedemdesiatiny našej Ludky Strohnerovej /The undead seventieth birthday of our Ludka Strohnerová /37*
- Iva Poláková: Ing. Stanislav Psohlavec – odišiel na večnosť / Stanislav Psohlavec - left for eternity /43*

TÉMA ZELENÝCH KNIŽNÍC - TÉMA ROKA 2022 PRE SLOVENSKÉ KNIŽNICE/ THE THEME OF GREEN LIBRARIES - THE THEME OF 2022 FOR SLOVAK LIBRARIES

Knižnice a ich funkcie sa v súčasnosti menia. Knižnica budúcnosti je miesto, ktoré sa stáva centrom inovácií. Architekti zelených stavieb nachádzajú spôsoby využitia materiálu s väčšou efektívnosťou, budovy knižníc v sebe zahŕňajú udržateľné prvky, ako sú prirodzený ochladzovací systém, vyhrievacie panely, dažďové záhrady či zelené strechy.

Vďaka architektonickým riešeniam knižnice získavajú LEED certifikát.

LEED, alebo Leadership in Energy and Environmental Design, je najpoužívanejší systém hodnotenia zelených budov na svete. Certifikácia sa meria prostredníctvom rozsiahleho súboru požiadaviek, z ktorých niektoré zahŕňajú úsporu nákladov na elektrickú energiu, nižšie emisie uhlíka a zdravšie prostredie pre návštevníkov a zamestnancov, ktorí využívajú zariadenie na prácu, učenie sa a zábavu. Budovy, ktoré získali certifikát, sa vyznačujú vysokou energetickou efektívnosťou a úspornosťou, najväčším benefitom je, ako vplývajú na ľudí. LEED hodnotí nielen kvalitu stavieb, ale poskytuje aj cestu k tvorbe budov, ktoré sú šetrné voči životnému prostrediu a vytvárajú príjemné a zdravé miesto na prácu a život.

Knižnice si mnoho ocenení vyslúžia aj vďaka inovatívnym technologickým riešeniam v interiéri. Príklady takýchto knižníc už nachádzame vo svete.

North Carolina State University, James B. Hunt Jr. Library, knižnica budúcnosti, je ar-

chitektonickým aj technologickým unikátom.

Známe sú aj ďalšie zelené knižnice Calgary Public Library, ktorá získala viacero ocenení za dizajn a zlatý LEED certifikát za dizajn a konštrukciu svojej budovy, ktorá bola postavená s ohľadom na udržateľnosť a metódy šetrenia energie.

Nová budova poskytuje priestory pre všetky typy ľudí a aktivít - pre sociálnu interakciu a výmenu, pre štúdium a učenie sa, aj tiché zóny - presadzujúc jedinečnú občiansku funkciu, ktorú knižnice poskytujú.

Oaklyn Branch Library so zelenou strechou získala niekoľko ocenení, vrátane ceny Amerického inštitútu architektov Indiana Honor Award a ceny Zelené strechy pre zdravé mestá.

Santa Monica Public Library vyhrala projekt LEED™. Zlatá certifikácia. Jedným z mnohých opatrení udržateľnosti je použitie obrátenej strechy „impluvium“ a podzemnej cisterny na zber dažďovej vody na údržbu krajiny.

Budova knižnice slúži ako mestská oáza v centre rýchlej rezidenčnej a obchodnej prestavby, ktorá si vyslúžila titul „Obývací izba mesta“.

A mohli by sme pokračovať ďalej...

Zelená architektúra sa stáva čoraz aktuálnejšou témou aj v oblasti architektúry knižníc.

IFLA Smernica pre verejné knižnice uvádza, že *rešpektovaním princípov ekologických budov a prevádzkových stratégií môžu verejné knižnice pozitívne ovplyvniť ekonomický dopad a zvýšiť ochranu životného prostredia.*

Knižnice sa môžu stať šetrnejšie k životnému

prostrediu začlenením ekologických postupov do svojich každodenných prevádzkových stratégií, ako sú recyklácia papiera a lepenky, kompostovanie organických materiálov, používanie energeticky úsporných žiaroviek, netoxických čistiacich roztokov, separovať odpad a mnohé ďalšie opatrenia. Rozširovať zeleň a budovať obľúbené a potrebné zelené zóny v knižniciach. Spôsobov, ako sa správať ohľaduplnejšie k životnému prostrediu, je veľa. Hľadaním a nachádzaním rôznych alternatív riešenia sú iste na správnej ceste.

Positívnym príkladom takýchto riešení je Univerzitná knižnica **UC Davis** Shields Library, ktorá získala zlatú certifikáciu LEED v roku 2021 v rámci LEED pre existujúce budovy: Prevádzka a údržba, vďaka študentom svojej univerzity

The UC Davis College of Engineering, ktorí pomohli knižnici získať zlatý certifikát.

Medzi pozoruhodné funkcie LEED patri svetlá farba budovy a strechy, ktorá je vysoko reflexná, čo znižuje absorpciu slnečného tepla a žiarenia do okolia. Zníženie týchto „tepelných ostrovov“ výrazne znižuje náklady na chladenie interiéru počas horúcich mesiacov. Svetlá strecha budovy má vysokú odrazivosť slnečného žiarenia, ktorá pomáha znižovať efekt tepelného ostrova. Významnou mierou prispieva aj modernizácia osvetlenia, efektívnejšie LED svietidlá v interiéri budovy, ktoré šetria energiu a zlepšujú zrakový komfort pre čitateľov.

Významná je najmä zeleň a stromy vysadené v blízkosti budovy, ktoré vytváraním tieňa znižujú slnečné žiarenie. Terénne úpravy odolné voči suchu znižujú celkovú spevnenú plochu a zároveň znižujú spotrebu vody v exteriéri.

Mnohé knižnice v súčasnosti venujú pozor-

nosť aj environmentálnym témam a problematike súvisiacej so životným prostredím. Stávajú sa knižnicami, ktorým téma udržateľnosti a udržateľného rozvoja nie je ľahostajná. Svojimi aktivitami sa venujú výchove a vzdelávaniu používateľov, zvýšenú pozornosť venujú najmä mladým čitateľom a spoločne hľadajú spôsoby udržateľného rozvoja.

Zelené aktivity knižníc sú témou, ktorá rezonuje aj v Českej republike.

V roku 2021 bola hlavnou komunikačnou témou všetkých českých knižníc udržateľnosť, ktorá vychádza z Cielov udržateľného rozvoja formulovaných Organizáciou spojených národov. Mnohé zahraničné knižnice aj medzinárodné knihovnícke iniciatívy už prijali tento koncept.

Knižnice na Slovensku sa začali venovať téme zelených knižníc a témam súvisiacim s problematikou udržateľného rozvoja, ochrany životného prostredia a krajiny.

Téma zelených knižníc sa preto stáva aktuálnou pre slovenské knižnice v roku 2022.

Príkladov rôznych aktivít v knižniciach je mnoho. Problematike zelených knižníc a udržateľného rozvoja sa budú venovať aj ďalšie čísla Bulletinu Slovenskej asociácie knižníc v roku 2022.

Na stránkach Bulletinu SAK si čitatelia iste nájdu množstvo zaujímavých námetov, tém a „zelených“ podujatí, ktorým sa knižnice venujú. Svojimi príspevkami nám približia aktivity, ktorými žijú a čo všetko knižnice robia pre výchovu svojich čitateľov a pre životné prostredie.

Tešíme sa na zaujímavé zelené príspevky!

Vaša

Alena Poláčiková
členka SR SAK

VALNÉ ZHROMAŽDENIE SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC (ONLINE, 23.02.2022) / GENERAL ASSEMBLY OF THE SLOVAK LIBRARY ASSOCIATION (ONLINE, FEBRUARY 23, 2022)

SPRÁVA O ČINNOSTI SAK ZA ROK 2021 / SLA ANNUAL REPORT FOR 2021

Ing. Ondrej Látka, PhD., predseda SAK

Abstract: Activities of the association, its managing structures (board of directors, control board) and Professional structures are balanced by its director. The Professional structures include: public libraries section, academic libraries section, working teams for long-range development, working team for information Technologies application and digitization, for legislation, editorial activities and promotion and for international cooperation.

Keywords: Slovak Library Association, library association, annual report

Kľúčové slová: Slovenská asociácia knižníc, knihovnicke združenie, správa o činnosti

1. Informácie o nových členoch

- Mestská knižnica A. H. Škultétyho v Tisovci

V súčasnosti je celkový počet členov SAK 104.

Jubilujúce knižnice v roku 2021

- Novohradská knižnica Lučenec

2. Zloženie správnej rady

Správna rada pracovala v tomto zložení:

Predseda SAK:

Ing. Ondrej Látka, PhD., Technická univerzita v Košiciach

Podpredsedníčka SAK:

Mgr. Jitka Kmetová, Ekonomická univerzita v Bratislave

Tajomníčka SAK:

PhDr. Daniela Džuganová, Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach

Mgr. et Mgr. Iveta Hurná, Knižnica pre mládež mesta Košice

PhDr. Alena Mičicová, Žilinská univerzita v Žiline

PhDr. Blanka Snopková, PhD., Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici

Mgr. Katarína Šušoliaková, Krajská knižnica v Žiline

Mgr. Valéria Závadská, Štátna vedecká knižnica v Prešove

Mgr. Katarína Matušková, Katolícka univerzita v Ružomberku

Ing. Alena Poláčiková, Technická univerzita vo Zvolene

Kontrolná a revízná komisia:

Predsedníčka KRK SAK: Mgr. Lívia Koleková, Galantská knižnica

Členovia: PhDr. Mária Kadnárová, Univerzita Komenského v Bratislave

Členovia:

Mgr. Beáta Bellérová, PhD., Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Odborné skupiny a sekcie - záštita
ODBORNÁ SKUPINA PRE
DLHODOBÝ ROZVOJ A LEGISLATÍVU
– Mgr. Valéria Zavadská
ODBORNÁ SKUPINA PRE
INFORMAČNO-KOMUNIKAČNÉ
TECHNOLÓGIE- Mgr. Jitka Kmeťová
ODBORNÁ SKUPINA PRE EDIČNÚ
ČINNOSŤ A MARKETING KNIŽNÍC –
PhDr. Alena Mičicová
ODBORNÁ SKUPINA PRE
MEDZINÁRODNÚ SPOLUPRÁCU –
Ing. Alena Poláčiková
SEKCIA VEREJNÝCH KNIŽNÍC – Mgr.
et Mgr. Iveta Hurná
SEKCIA AKADEMICKÝCH KNIŽNÍC -
Mgr. Beáta Bellérová, PhD.

3. Zasadnutia SR SAK

Správna rada SAK (ďalej len SR SAK)
sa za toto obdobie stretla v týchto
naplánovaných termínoch:

- 24.2.2021 - online
- 12.5.2021 - online
- 7.- 8.7.2021 - Univerzitná knižnica
Katolíckej univerzity v Ružomberku
- 3. 11.2021 – online

4. SAK a projekty FPU

SR SAK reagovala na výzvu FPU 2021
v programe 5.1.3 – Podujatia, vzdelávacie
aktivity a odborná činnosť knižníc a pri-
pravila projekty:

„**Týždeň slovenských knižníc 2021**“ vo
výške 5000 eur, ktorý bol schválený.

„**Knižnice a informačné vzdelávanie**“ vo
výške 4300 eur, ktorý bol schválený.

5. Sekcia Verejných knižníc

Rok 2021 bol opäť rokom pandémie, a tak

väčšinu podujatí, akcií a kampaní nebolo
možné realizovať, respektíve ich hlavní or-
ganizátori mimo SAK vôbec nerealizovali.

- Týždeň slovenských knižníc 2021, 22.
ročník prebehol online 1. - 7. 3. 2021.

Podujatia, kde sme sa aktívne zapojili, boli predovšetkým

- Prečítané leto, kde bol SAK uvedený
ako partner projektu nielen na
webovej stránke, ale aj v propagačnom
materiály Prečítané leto, ktorý
Martinus distribuoval v rámci celého
Slovenska v náklade 100 000 ks.
- V spolupráci s Mestskou knižnicou
v Bratislave sme propagovali online
odborný seminár „Účelný dizajn
interiérov knižníc – príklady z praxe“
6.10.2021
- V spolupráci s Knižnicou pre mládež
mesta Košice sme propagovali webinár
„Ako vnímať inakosť“ – 21.10.2021

Podujatia, ktoré kvôli pandémie neboli vôbec realizované:

- Deň ľudovej rozprávky
- Noc s Andersenom
- Čítajme si
- Celé Slovensko číta deťom

Potešilo nás, že našej členskej knižnici
Krajskej knižnici v Žiline bola udelená
Cena ministerky kultúry SR Knižnica roka
za aktívnu prácu na skvalitnení služieb
pre používateľov a rozsiahlu rekonstruk-
ciu knižničných priestorov, ktorá prispela
k vytvoreniu moderného, funkčného a in-
kluzívneho prostredia pre návštevníkov
a knihovníkov.

6. Odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu

Odborná skupina pre zahraničnú spoluprácu počas roka 2021 priebežne monitorovala činnosť partnerských inštitúcií v zahraničí najmä v elektronickom prostredí, v prípade spoločnej spolupráce informovala predsedu SAK, monitorovala príspevky a aktivity zahraničných knižníc a inštitúcií.

Zahraničná spolupráca pokračovala v online prostredí, v rámci aktivít EBLIDA, IFLA a Reading and Writing Foundation.

Skupina tiež priebežne spolupracovala a participovala aj na činnosti aktivít iných odborných skupín v rámci SAK.

Jednou z činností tejto odbornej skupiny bolo aj zabezpečovanie prekladov do Bulletinu SAK, ktoré sa robilo aj v roku 2021 v spolupráci s odbornou skupinou pre marketing.

7. Odborná skupina pre legislatívu

- Odborná skupina pracovala v zložení Mgr. Valéria Závadská, PhDr. Daniela Džuganová a Mgr. Monika Lopusšanová.
- Odborná skupina sa venovala nasledovnej problematike :
- pripomienkovanie materiálu SNK - podklady pre odbornú pracovnú skupinu pre digitalizáciu knižničných fondov (B. Bellérová),
- pripomienkovanie pripravovanej novely Zákona 185/2015 Z. z. Autorský zákon formou online stretnutia k novele, ktoré organizoval Odbor autorského práva MK SR (B. Bellérová),
- príprava a realizácia dotazníkového prieskumu a vyhodnotenie podkladov

k odpočtu Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2015-2020 a predloženie materiálu Ministerstvu kultúry SR,

- spolupráca v rámci SR SAK na príprave a realizácii stretnutia so zástupcami Inštitútu kultúrnej politiky MK SR na podnet SAK;
- príprava, spracovanie a zadanie pripomienok k návrhu zákona o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie (zákon o publikáciách) v procese medzirezortného pripomienkového konania.
- aktualizácia Stanov SAK v súvislosti s voľbami do výkonných orgánov SAK (SR a KRK) v súvislosti s opatreniami štátu v dôsledku pandémie ochorenia Covid-19,
- členstvo a práca v komisii pre odborné vzdelávanie v rezorte kultúry (V. Závadská),
- príprava podkladov na komunikáciu s MK SR, IKP a SNK ohľadom sprístupňovania digitálnych rozmnoženín a návrh na rozšírenie licenčnej zmluvy pre obchodne nedostupné diela.

8. Odborná skupina pre edičnú činnosť a marketing

- Odborná skupina SAK mala v roku 2021 vytýčené 2 hlavné úlohy:
- pokračovať vo vydávaní Bulletinu SAK, obsahovo reagovať na aktuálne dianie v sektore a zachovať adekvátnu kvalitu obsahu Bulletinu;
- marketingové aktivity na podporu knihovníckych podujatí.

BULLETIN SAK

Vydávanie Bulletinu riadi Redakčná rada Bulletinu SAK. Redakčná rada v roku 2021 pracovala v zložení: PhDr. A. Mičicová (zodp. redaktorka), PhDr. Z. Babicová (výkonná redaktorka), L. Čelková, Mgr. Z. Martinčeková, Mgr. K. Matušková, PhDr. K. Prextová, Mgr. V. Zavadská. Technický redaktor Ing. R. Valenčák.

Na svojom online zasadnutí v marci 2021 Redakčná rada prijala tento plán práce:

Obsahové zameranie Bulletin SAK, ročník 29 (2021)

Jednotlivé čísla Bulletinu vyšli vďaka veľkému úsiliu členov RR a predovšetkým vďaka výkonnej redaktorke načas, niektoré s upraveným obsahom.

Zameranie čísiel bulletinu bolo nakoniec takéto:

1. číslo prinieslo materiály z VZ SAK a o chybách pri vyplňovaní štatistického výkazu KULT 10-01,

2. číslo bolo zamerané na TSK 2021. V tomto čísle sme predstavili nového člena SAK – Mestskú knižnicu v Stropkove.

3. číslo malo za cieľ priniesť príspevky venované inovatívnym knižnično-informačným službám.

4. číslo sa v svojom obsahu zoberalo novým štandardom AASL pre oblasť informačného vzdelávania v edukačnom prostredí, nový člen SAK – Mestská knižnica A.H. Škultétyho v Tisovci a aktivity knižníc v rámci podpory programu Partnerstvo alebo Spojme svoje sily.

Veľké poďakovanie patrí všetkým členom RR a výkonnej redaktorky za zabezpečovanie príspevkov (aj prostredníctvom vlastných publikačných aktivít).

MARKETINGOVÉ AKTIVITY:

- zverejňovanie zahraničných aktualít na FB stránke asociácie,
- vytvorenie a spravovanie instagramového účtu.

9. Odborná skupina pre IKT

- priebežné zverejňovanie aktualít a informácií na webovej stránke SAK vrátane anglickej jazykovej mutácie,
- bezodkladné zverejňovanie odporúčaní a podkladov k činnosti knižníc v období pandemických opatrení,
- vytvorenie kalendára knižničných podujatí v SR.

10. Sekcia akademických knižníc

- Spracovanie žiadosti o poskytnutie dotácie FPU na projekt Knižnice a informačné vzdelávanie. Projekt bol podporený a v rámci jeho realizácie sa uskutočnili:
 - Prieskum informačného správania mládeže (október 2021)
 - Webinár Hovoríme o informačnom vzdelávaní 1 (december 2021)
 - Webinár Hovoríme o informačnom vzdelávaní 2 (február 2022)
- Z iniciatívy SAK sa v marci 2021 v spolupráci s Odborom pre hodnotenie vedy CVTI SR uskutočnila Porada akademických knižníc

zameraná na implementáciu novej vyhlášky o CREPČ a CREUČ.

- Formulácia zadania pre právnu analýzu týkajúcu sa sprístupňovania digitálneho obsahu. Analýzu spracovala JUDr. Adamová, špičková odborníčka na autorské právo za finančnej podpory SAK.

O podporu v projekte Partnerstvo, alebo spojme svoje sily pre rok 2022 požiadalo 11 knižníc. Správna rada na svojom zasadnutí 22.02.2022 sa rozhodla podporiť nasledovné projekty:

- **Knižnica Ružinov** Prinesme život do knižnice
- **Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici** TLIB - TRENDS IN LIBR@RIES XXI. ročník
- **Miestna knižnica Petržalka** Letná knižná školička
- **Spišské kultúrne centrum a knižnica** Budúcnosť planéty je v našich rukách
- **Mestská knižnica E. Štúra, Bánovce nad Bebravou** Ide to aj bez odpadu
- **Podtatranská knižnica v Poprade** Rastíme na zeleno
- **Okresná knižnica Dávida Gutgesela** EKO(ŠI) KAMOŠI
- **Verejná knižnica Mikuláša Kováča** O odhodenej plastovej fľaši
- **Knižnica pre mládež mesta Košice** Záhrada piatich zmyslov
- **Tribečská knižnica v Topoľčanoch** O včelách sa učíme, aj si o nich čítame
- **Tekovská knižnica v Leviciach** Zatraktívnenie návratu detí do knižnice- Covid 19

Zámerom bola podpora projektou s témou „zelené knižnice“.

Na cenu SAKAČIK 2021 boli nominovaní *Hornonitrianska knižnica v Prievidzi* za podujatie 3 - hodinové popoludnie pre obyvateľov mestskej časti Necpaly; *Knižnica pre mládež mesta Košice* za projekt Ambasádori knižnice v roku 2021, *Tekovská knižnica v Leviciach* za projekt Začítajte sa do nášho regiónu a *Mestská knižnica Kysucké Nové Mesto* za vernostnú kartu najaktívnejším mladým čitateľom. Ocenenie získala *Mestská knižnica Kysucké Nové Mesto* za projekt Vernostná karta najaktívnejším mladým čitateľom.

Ďakujem za pozornosť.

UZNESENIA Z VALNÉHO ZHROMAŽDENIE
SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC online 23.02.2022

Valné zhromaždenie Slovenskej asociácie knižníc

1. berie na vedomie

- Správu o činnosti SAK za rok 2021;
- Informáciu o podporení žiadosti o príspevok k výročiu založenia Krajskej knižnice L. Štúra vo Zvolene;
- Informáciu o príspevku 100,00 EUR členskej knižnici pri príležitosti okrúhleho výročia knižnice (na požiadanie);
- Nových členov SAK
- Mestská knižnica A. H. Škultétyho v Tisovci

2. schvaľuje

- Správu o hospodárení SAK za rok 2021;
- Správu Kontrolnej a revíznej komisie SAK za rok 2021;
- Plán činnosti a rozpočet SAK na rok 2022;
- Členské SAK na rok 2023 v nezmenenej výške v členení v (EUR):

CVTI SR	250 €
ŠVK, SKN MH Levoča,	
UK SAV, SPK	180 €
akademické knižnice	150 €
verejné knižnice (regionálne)	120 €
verejné knižnice (mestské)	50 €
špeciálne knižnice	30 €
obecné knižnice	20 €

3. ukladá

- Správnej rade SAK zaoberať sa odporúčaniami Kontrolnej a revíznej komisie SAK;
- Správnej rade SAK zaoberať sa návrhmi z diskusie – kontaktovať MK SR so žiadosťou o poskytnutí informácií týkajúcich sa KIS3G;
- Realizovať volebné valné zhromaždenie SAK v I. polroku 2022.

(Uznesenia z VZ SAK boli schválené členskými knižnicami SAK na valnom zhromaždení SAK dňa 23.02.2022)

PLÁN PRÁCE A AKTIVÍT SAK NA ROK 2022

1 Organizačné úlohy

- 1.1 Predpokladané zasadnutia SR SAK
T: 01/2022, 02/2022, 06/2022, 11/2022
Z: predseda SAK
- 1.2 Valné zhromaždenie SAK
T: 23. 2. 2022
Z: predseda SAK
- 1.3 Volebné valné zhromaždenie SAK
T: druhý kvartál 2022 (máj- jún)
Z: predseda SAK

2 Odborné aktivity

- 2.1 24. ročník Týždňa slovenských knižníc 27.2 - 5. 3. 2023,
- 2.2 finalizácia projektu Knižnice a informačné vzdelávanie. Publikovanie výsledkov prieskumu informačného správania formou štúdie. Komunikácia zistení smerom k MŠVVaŠ SR,
- 2.3 zameranie sa na celoslovenské knihovnícke aktivity, ako napríklad: noc s Andersenom, celoslovenské čitateľské aktivity (Dni detskej knihy, Deň ľudovej rozprávky, Čítajme si, Prečítané leto, Celé Slovensko číta deťom a iné),
- 2.4 monitorovanie stavu mestských knižníc – podpora a príklady dobrej praxe,
- 2.5 organizácia celoslovenskej konferencie Knižnice 2022,
- 2.6 organizácia seminára akademických knižníc,
- 2.7 porada akademických knižníc.

3 Legislatívna činnosť

- 3.1 príprava Stratégie pre kultúru SR 2030 v spolupráci s MK SR, ÚKR a SSKK,

- 3.2 problematika digitalizácie, sprístupňovania digitálneho obsahu, hromadná licenčná zmluva, sprístupňovanie obchodne nedostupných diel,
- 3.3 problematika sprístupňovania výpožičiek elektronických kníh knižnicami SR,
- 3.4 aktívna komunikácia s MK SR a MŠV-VaŠ s cieľom riešiť koncepčné a legislatívne otázky rozvoja knižníc SR,

4 Edičná činnosť a marketing knižníc

- 4.1 vydávanie Bulletinu SAK v doterajšom rozsahu s novými prvkami,
- 4.2 aktualizácia a propagácia informácií SAK na sociálnych sieťach,
- 4.3 vytvárať kalendár knihovníckych aktivít na stránke SAK

5 Zahraničná spolupráca

- 5.1 zabezpečenie účasti zástupcov SAK na podujatiach EBLIDA, SDRUK, SKIP,
- 5.2 zabezpečovanie prekladov do Bulletinu SAK,
- 5.3 kolokvium českých, slovenských a moravských bibliografov,
- 5.4 spolupráca so zahraničnými profesijnými združeniami.

(Plán práce a aktivít SAK na rok 2022 bol schválený členskými knižnicami SAK na valnom zhromaždení SAK dňa 23.2.2022)

INFORMAČNÝ DEŇ K DOHOVORU O KRAJINE RADY EURÓPY / INFORMATION DAY ON THE COUNCIL OF EUROPE LANDSCAPE CONVENTION

Mgr. et Mgr. Iveta Bohálová,

Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica

Ing. Alena Poláčiková,

Slovenská lesnícka a drevárska knižnica pri Technickej univerzite vo Zvolene

Ing. Juraj Modranský, PhD.,

Fakulta ekológie a environmentalistiky, Technická univerzita vo Zvolene

iveta.bohalova@sazp.sk, alena.polacikova@tuzvo.sk, juraj.modransky@tuzvo.sk

Abstract: *The history of the “Information Day on the Council of Europe Landscape Convention” begins in the year 2009. The establishment of this event was initiated by the Information Point of the Council of Europe that had been working in the Slovak Library of Forestry and Wood Sciences at the Technical University in Zvolen since 1996. An important milestone in the implementation of the Info Day was the joining of the Slovak Environment Agency to the organizers of the event. The aim of the Council of Europe Landscape Convention is the promotion of the protection, management and planning of the landscapes as well as the implementation of appropriate landscaping policies, concepts and measures. The Information Day was traditionally an accompanying event within the activities organised by the Slovak Library of Forestry and Wood Sciences during the Slovak Libraries Week.*

Keywords: *Council of Europe Landscape Convention, Information Day on the Council of Europe Landscape Convention*

Kľúčové slová: *Dohovor o krajine Rady Európy, Informačný deň k Dohovoru o krajine Rady Európy*

História Informačného dňa k Dohovoru o krajine Rady Európy sa začína písať v roku 2009, keď jeho vznik iniciovala Slovenská lesnícka a drevárska knižnica pri Technickej univerzite vo Zvolene, Informačné miesto o Rade Európy pôsobiace v SLDK od roku 1996. Prvé ročníky podujatia sa konali pod záštitou Informačnej kancelárie Rady Európy v Bratislave a Ministerstva životného prostredia, ktorých zástupcovia Ing. Viliam Figusch a Mgr. Paulína Mišíková stáli pri zrode Informačného dňa spolu

s doc. Ing. Petrom Jančurom, PhD. z Katedry plánovania a tvorby krajiny Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene. Hlavným organizátorom podujatia v prvých rokoch bola Slovenská lesnícka a drevárska knižnica. Na prednáškových dopoludniach odzneli informácie o dohovore v kontexte medzinárodných aktivít v procese zabezpečenia implementácie dohovoru v podmienkach Slovenska i možnostiach jeho praktického uplatňovania v starostlivosti o krajinu.

Významným medzníkom v realizácii podujatia bolo pripojenie sa Slovenskej agentúry životného prostredia k organizátorom podujatia. Od tretieho ročníka podujatia tak organizácia Informačného dňa stojí na troch stabilných pilieroch (SAŽP, SLDK pri TU vo Zvolene a FEE TU vo Zvolene).

Seminár sa realizuje v rámci implementácie medzinárodného dohovoru, ktorý je zameraný na ochranu, manažment a plánovanie krajiny.

Informačný deň bol tradične sprievodným podujatím v rámci aktivít konaných počas Týždňa slovenských knižníc, len posledné dva ročníky sa konali v netradičnom júlovom termíne kvôli opatreniam spojeným s pandémiou COVID-19 a zároveň sa miesto konania presunulo z priestorov Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice do Kongresového centra Technickej univerzity vo Zvolene v Študentskom domove Ludovíta Štúra.

Krajina nás obklopuje všade vokol, je súčasťou našich životov. Neustále sa mení. Z krajiny sa nám postupne vytrácajú charakteristické prvky, ktoré sa podieľali na jej jedinečnosti. Pre zachovanie identity krajiny je nevyhnutné zachrániť tie črty krajiny, ktoré ju reprezentujú. Udržiavanie a kvalita krajiny úzko súvisia s vedomím jej obyvateľov o hodnote krajiny.

Dohovor o krajine Rady Európy priniesol prevratný pohľad na skutočnosť, že krajina tvorí kľúčový prvok priaznivých podmienok na život jednotlivca i celej spoločnosti. Posilňuje význam krajiny ako dôležitej súčasti kvality života ľudí v mestách i na vidieku.

Chápe krajinu ako základnú zložku prostredia obyvateľstva, ako vyjadrenie rozma-

nitosti ich spoločného kultúrneho a prírodného dedičstva a základ ich identity. Uznáva pranie verejnosti užívať krajinu vysokej kvality a zohrávať aktívnu úlohu pri jej ďalšom rozvoji.

Cieľom dohovoru je zaviesť vhodnú politiku, koncepcie a opatrenia v starostlivosti o krajinu. Týka sa rovnako mestskej i vidieckej krajiny, oblastí s vysokou kvalitou, ako aj narušených oblastí, typov krajiny, ktoré môžu byť považované za pozoruhodné, ale aj typov krajiny všedných či narušených. Pôvodne niesol názov Európsky dohovor o krajine a bol výhradne európskym regionálnym dohovorom, ale od 1. 7. 2021 môžu k nemu pristúpiť aj neeurópske štáty. So zmenou názvu dohovoru sa súčasne zmenil aj názov podujatia.

Počas trinástich ročníkov Informačného dňa, konaných v rokoch 2009-2021 odznelo na ňom viac ako 85 odborných príspevkov. Prezentovať svoje poznatky i dosiahnuté výsledky mali možnosť zástupcovia Ministerstva životného prostredia a Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, Štátnej ochrany prírody, rôznych odborných organizácií, samospráv, mimovládnych organizácií, občianskych združení a nadácií, školstva, akademickej sféry, ako aj zástupcovia organizátorov podujatia.

Do programu jednotlivých ročníkov boli zaradované informácie o medzinárodných aktivitách v rámci uplatňovania dohovoru, o aktivitách vysokých škôl v UNISCAPE - sieti medzinárodných univerzít implementujúcich dohovor, ku ktorým patrila aj Technická univerzita vo Zvolene. Príspevky boli zamerané na uplatňovanie zásad dohovoru o krajine na rôznych úrovniach, od európskej až po miestnu úroveň.

Pre účastníkov seminára boli veľmi podnetné prednášky poukazujúce na krajinu ako hodnotu a s tým spojenú nutnosť integrovaného prístupu k ochrane prírodného a kultúrneho dedičstva ako neoddeliteľných hodnôt, čo je jednou zo zásad dohovoru.

Na seminári sa venuje veľká pozornosť Cene Slovenskej republiky za krajinu od jej prvého ročníka v roku 2010. Cena je motivačným nástrojom pre kontinuálnu podporu starostlivosti o všetky typy krajiny a ocenením príkladných snáh o dosiahnutie naplnenia spoločných cieľov dohovoru. Vyhlasuje ju Ministerstvo životného prostredia a manažment ceny zabezpečuje jej národný koordinátor – Slovenská agentúra životného prostredia. Účastníci seminára boli pravidelne informovaní o vyhlasovaní a výsledkoch nielen národného kola ceny, ale aj o udeľovaní medzinárodnej Ceny Rady Európy za krajinu. Zároveň mali možnosť sa oboznámiť so vzorovými príkladmi starostlivosti o krajinu, ktoré predstavili oprávnení kandidáti na cenu - zástupcovia mimovládnych organizácií a samospráv. S veľkým úspechom sa na podujatiach premietali krátke filmy o víťazoch národných kôl, ktoré boli súčasťou prihlášky na medzinárodnú súťaž. Aj vďaka filmom o Liptovskej Tepličke, Čiernohronskej železnici, Hriňovej, Banskštiavnickej kalvárii, projekte Včelí kRAJ získalo Slovensko v šiestich ročníkoch štyrikrát špeciálne uznanie medzinárodnej poroty. Putovná panelová výstava o realizovaných šiestich ročníkoch ceny sa stala pravidelnou súčasťou podujatia.

Priestor na podujatí patril vždy aktuálnym problémom výskumu, ochrany a využitiu

krajiny, napr. problematike zelenej infraštruktúry, ekostabilizačných opatrení, adaptačných opatrení na zmenu klímy, protipovodňových opatrení, príkladom dobrej praxe. Tieto témy rezonovali pri prezentácii viacerých štúdií (štúdiá adaptačných opatrení na zmenu klímy a protipovodňových opatrení v katastrálnom území Čierny Balog, štúdiá možností tvorby zelenej infraštruktúry mesta Levice, charakteristické prvky krajiny mesta Zvolen na Borovej hore a podobne). Témy tvorby vidieckeho prostredia boli venované prednášky o úspešných realizáciách obcí v rámci Programu obnovy dediny (POD), ktoré sa týkali najmä tvorby a obnovy verejných priestranstiev a zvyšovania podielu zelene v sídlach. Počas posledných ročníkov boli predstavené viaceré úspešne realizované projekty (projekt FEAL o šírení príkladov dobrej praxe pri obhospodarovaní poľnohospodárskej krajiny, projekty ConnectGREEN a DaRe o ekologických sieťach a biokoridoroch).

Počas svojej existencie infodeň vítal hostí z miestnej a regionálnej samosprávy, štátnej správy, odborných inštitúcií, akademickej obce, mimovládnych organizácií, ako aj študentov a širokú odbornú a laickú verejnosť.

V roku 2022 sa bude konať už 14. ročník Informačného dňa k Dohovoru o krajine Rady Európy. Nás, organizátorov teší, že tradícia organizácie informačného dňa pretrváva, každoročne sa účastníci tešia na zaujímavé témy prezentované v oblasti starostlivosti o krajinu, prezentácie aktivít a výsledkov, ktoré sa počas roka v oblasti starostlivosti o krajinu realizovali, ako aj na osobné stretnutia.

CENA SLOVENSKEJ REPUBLIKY ZA KRAJINU / LANDSCAPE AWARD OF THE SLOVAK REPUBLIC

Cena Slovenskej republiky za krajinu je čestným vyznamenaním pre organizácie, ktoré ideovo, tematicky a prakticky prispievajú k implementácii Európskeho dohovoru o krajine na národnej úrovni. Jej cieľom je oceniť aktivity smerujúce ku kvalitnému a udržateľnému manažmentu krajiny. Cena je motivačným nástrojom pre kontinuálnu podporu starostlivosti o všetky typy krajiny a ocenením príkladných snáh o dosiahnutie napĺňania spoločných cieľov v procese implementácie Európskeho dohovoru o krajine. Slovenská republika udeľuje túto cenu na podporu prezentácie úspešných aktivít smerujúcich k ochrane, manažmentu, či plánovaniu krajiny a následnej nominácie laureáta na Cenu Rady Európy za krajinu.

Vyhlasovateľom Ceny Slovenskej republiky za krajinu je Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a organizáciu udeľovania ceny zabezpečuje **národný koordinátor Ceny Slovenskej republiky za krajinu** – Slovenská agentúra životného prostredia.

Cena sa udeľuje **v dvojročnom cykle, v každom párnom roku**. V nepárnom roku je laureát národnej ceny nominovaný na **Cenu Rady Európy za krajinu** ako reprezentant Slovenskej republiky. V roku 2010 bol vyhlásený prvý ročník a oprávnení kandidáti sa po prvýkrát uchádzali o Cenu slovenskej republiky za krajinu.

Oprávnenými kandidátmi na cenu sú miestne a regionálne samosprávy, združenia miestnych a regionálnych samospráv (mikroregionálne združenia), cezhraničné združenia miestnych a regionálnych samospráv spoločne spravujúce krajinu a mimovládne organizácie. Kandidáti na cenu sa prihlasujú

na základe realizácie oprávnených projektov, ktorými sú projekty s charakterom implementovaných krajiných koncepcií a opatrení, spĺňajúce kritériá pre posudzovanie ceny; alebo, so súhlasom, môžu byť nominovaní treťou stranou. Kandidovať na ocenenie môžu opakovane oprávnení kandidáti s výnimkou laureátov predchádzajúcich ročníkov.

Predložené návrhy sú posúdené z hľadiska oprávnenosti ich predloženia národným koordinátorom ceny. Projekty spĺňajúce kritériá pre posudzovanie ceny budú nominované na Cenu Slovenskej republiky za krajinu. Následne budú projekty obhajované pred odbornou komisiou, ktorá na základe bodového hodnotenia určí laureáta ročníka. Odborná komisia môže v odôvodnených prípadoch oceniť i ďalšie nominované projekty, ktoré vynikajú v určitej hodnotenej oblasti, udelením osobitného uznania. Odborná komisia je zložená zo zástupcov verejnej správy, akademickej obce a tretieho sektora pôsobiaceho v danej oblasti.

CENA SLOVENSKEJ REPUBLIKY ZA KRAJINU

1. ročník – 2010

Ministerstvo životného prostredia SR udelilo 24. novembra 2010 v Banskej Bystrici **Cenu Slovenskej republiky za krajinu 2010**. Cenu získala **Nadácia Ekopolis** za *Projekt trvalej starostlivosti o krajinu prostredníctvom grantových programov nadácie*.

Cena bola udeľovaná po prvý raz, v zmysle článku 11 Európskeho dohovoru o krajine.

2. ročník – 2012

Ministerstvo životného prostredia SR udelilo

13. novembra 2012 v Bratislave **Cenu Slovenskej republiky za krajinu 2012**. Cenu získala **Čiernohorská železnica n.o.** za projekt *Záchrana, obnova a prevádzka Čiernohorskej železnice v Čiernom Balogu*.

3. ročník – 2014

Ministerstvo životného prostredia SR udelilo 28. októbra 2014 v Banskej Bystrici **Cenu Slovenskej republiky za krajinu 2014**. Cenu získala **Obec Liptovská Teplička** za projekt *Zachovanie unikátnych historických krajinných štruktúr*.

4. ročník – 2016

Ministerstvo životného prostredia SR udelilo 9. novembra 2016 v Liptovskej Tepličke **Cenu Slovenskej republiky za krajinu 2016**. Cenu získalo **Mesto Hriňová** za projekt *Hriňovské lazy – krajina hodnôt*.

5. ročník - 2018

Ministerstvo životného prostredia SR udelilo 16.10.2018 v Banskej Bystrici **Cenu Slovenskej republiky za krajinu 2018 občianskemu združeniu KALVÁRSKY FOND** za projekt *„Barokový krajinný areál s architektonickým komplexom Kalvárie na vrchu Scharffenberg v Banskej Štiavnici“*. Odborná komisia udelila cenu za záchranu ohrozeného unikátneho krajinného komplexu dobrovoľníckou prácou s uplatnením špecifických manažérskych postupov.

Odborná komisia ceny sa rozhodla udeliť aj **tri osobitné uznanie**:

- „za významný profesionálny prínos k obnove zabudnutej barokovej komponovanej krajiny“ mestu Holič za projekt *Sprievodca bylinkovou záhradou*,

- „za dlhodobú dobrovoľnícku prácu pri obnove historickej pamiatky prezentujúcu historické pracovné postupy a úctu ku krajine a hodnotám“ občianskemu združeniu **KATARÍNKA** za projekt *Katarínka – dobrovoľnícka záchrana ruín Kláštora a Kostola sv. Kataríny Alexandrijskej*,
- „za zachovávanie včelárstva a podporu biodiverzity krajiny s výnimočným humánnym a sociálnym aspektom“ občianskemu združeniu **kRAJ** za projekt *Včelí kRAJ*.

6. ročník – 2020

Ministerstvo životného prostredia SR udelilo **Cenu Slovenskej republiky za krajinu 2020 občianskemu združeniu kRAJ** za projekt *„Včelí kRAJ“*. Odborná komisia ocenila laureáta Ceny Slovenskej republiky za krajinu 2020 „za zachovávanie a propagáciu včelárstva, podporu biodiverzity krajiny a rozvoj sociálnej ekonomiky s výnimočným humánnym aspektom“.

Laureáti národných kôl boli v nasledujúcom roku nominovaní na Cenu Rady Európy za krajinu. Nadácia Ekopolis v roku 2011, obec Liptovská Teplička v roku 2015 a mesto Hriňová v roku 2017 úspešne reprezentovali Slovenskú republiku a získali špeciálne ocenenie medzinárodnej poroty Landscape Award of the Council of Europe.

Zdroj:

<https://www.cenazakrajinu.sk/cenarady.html>
<https://epale.ec.europa.eu/sk/content/enviroreort-vyhlasil-6-rocnik-ceny-slovenskej-republiky-za-krajinu>

Spracovala A.P.

PhDr. Alena Mičicová, Univerzitná knižnica Žilinskej univerzity
alena.micicova@ukzu.uniza.sk

Abstract: Project EDIC managed at University Library of UNIZA is a case study in field of cross-sectoral cooperation located in Žilina town and Žilina region. European project means for university library and university as well new possibilities for presentation of science, study programmes, cooperation impulses. Librarians have chance to develop new soft skills in many ways. Project brought new experiences and new points of view on academic library life.

Keywords: EUROPE DIRECT, academic library, cooperation, popularization of science

Kľúčové slová: EUROPE DIRECT, akademická knižnica, spolupráca, popularizácia vedy

Titulok nie je taký nepravdepodobný, ako sa možno zdá na prvý pohľad. Pred niekoľkými rokmi nás v Univerzitnej knižnici Žilinskej univerzity v Žiline (UK ZU) vyzvalo vedenie univerzity, aby sme skúsili pripraviť projekt európskeho informačného centra Europe Direct (EDIC). Vedenie univerzity si bolo isté, že takéto informačné centrum by bolo dobré mať na univerzite a knižnica sa im zdala ako najvhodnejšie miesto. Najskôr som si nevedela predstaviť reálne prepojenie akademickej knižnice určenej na štúdium a vážne „ vedecké rozjímanie “ a centra, ktoré pracuje s množstvom návštevníkov na svojich akciách. Z akčných podujatí boli naši používatelia v knižnici zvyknutí maximálne na nejaký seminár, prezentáciu, sem - tam diskusiu. Žiadosť o grant sme postavili na vlastných skúsenostiach z iných projektov, podali sme, projekt prešiel a Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku oslovila predstava, ako sa dajú európske záležitosti trvalo prezentovať v akademickej obci a na verejnosti.

A veci sa začali diať. Za 5 rokov existencie Europe Direct v UK ZU sme uskutočnili

desiatky zaujímavých podujatí, z ktorých najzaujímavejšie boli:

- Vzdelávanie pre generáciu Y- Z

Seminár pre kľúčových hráčov v sektore vzdelávania bez rozdielu či sú z formálneho vzdelávania (školy štátne aj súkromné) alebo neformálneho (neziskové organizácie, súkromné spoločnosti), pre pedagógov, lektorov, žiakov a študentov.

- Project Fair

Výstava - trh projektov podporených z európskych zdrojov na území mesta a Žilinského kraja. Zúčastnilo sa takmer 50 vystavovateľov z rozličných inštitúcií. Podujatie sa uskutočnilo pod záštitou samosprávneho kraja, rektora UNIZA a primátora Mesta Žilina. Na podujatí bola návštevnosť viac ako 500 účastníkov. Súčasťou podujatia bol seminár ku projektom programu Erasmus plus.

- Keď európska vlajka pomáhala

Fotografická súťaž a workshop fotografovania s témou prezentácie európskych

projektov na území nášho kraja. Fotografie boli prezentované na sociálnych sieťach a verejnosť spolu s odbornou porotou vyberala najlepšie fotografie. Zúčastnilo sa viac ako 100 súťažiacich. Podujatie sa konalo pod záštitou Mesta Žilina. Končilo sa výstavou fotografií na Radnici v Žiline.

- Súťaž Mladý Európan

Celoslovenské podujatie pre stredoškólkov, ktoré sme organizovali každý rok pre Žilinský kraj. Súťaž sa teší veľkej obľube na stredných školách nielen pre zaujímavú tematiku, ale aj hodnotné ceny vrátane návštevy európskych inštitúcií.

Projekt Europe Direct je prínosom a veľmi dobrou kombináciou pre všetkých zúčastnených.

Univerzitná knižnica získala veľa benefitov, ktoré majú rôznu podobu. Na začiatku tímu knižnice na čele s vedením nebolo všetko jedno, lebo s podobnými projektami knižničky nemali skúsenosti. Nezlakli sme sa a krok za krokom sme získali:

- Mäkké zručnosti ako oslovovanie verejnosti, organizovanie akcií pre veľké skupiny ľudí, práca s deťmi a mládežou a mnohé iné.
- Sociálne siete knižnice a EDIC oslovujú svojou ponukou, tvorivosťou, zaujímavými statustmi. Máme veľa pozretí, zdieľaní a spätných väzieb.
- Marketing knižnice zaznamenal kvalitatívny skok, ktorý pozitívne hodnotia čitatelia a vedenie univerzity.
- Naučili sme sa zapojiť do svojej práce technológiu. Zoom sme mali zakúpený možno ako prvá akademická knižnica a začali sme ho využívať tesne

pred pandémiou. Počas prvej vlny a všetkých ostatných ako keby sme ho našli. Ak sa nám na semináre v knižnici naplnila kapacita na 100%, mali sme maximálne 40 účastníkov. Počas pandémie sme na webinári cez zoom, ktorý organizovala knižnica, mali pripojených viac krát cez 100 účastníkov.

- Témy seminárov a webinárov sa tematicky značne rozšírili. Od klasických knižničných tém ako publikačná činnosť, citačné rankingy, svet WOSov a Scopusov sa u nás stretnete s témami projekty EÚ, Plán obnovy a vzdelávanie, European Green Deal, Konferencia o budúcnosti Európy a mnohé iné.
- Usporadúvame populárne literárne kvízy pre študentov, ktoré majú veľmi radi, pretože sú zábavné (využitie Kahoot, Slido) a tiež sa v nich hrá o zaujímavé vecné ceny.
- Okruh používateľov akademickej knižnice sa významne rozšíril. Vedia o nás stredné školy, neziskové organizácie, mestá a obce, štátne inštitúcie aj podnikatelia.

Prepojenie knižnice, nášho projektu Europe Direct a univerzity sa posunulo do inej dimenzie. Akademická obec je snáď najkomplexnejším prijímateľom európskej pomoci. Škála tém, ktoré sa na univerzite riešia, skúmajú a učia viac ako efektívne koreluje s politikami, programami a nástrojmi Európskej únie. Nech sme prišli v univerzitnom prostredí s ľubovoľnou témou, vždy sme našli záujemcov. Je mimoriadne povzbudivé, že na našich akciách je dostatok študentov. Často sa nám stáva, že si žiadajú zasielanie informácií o našich

podujatiach, pretože ich považujú za užitočné a zaujímavé.

Klasická akademická knižnica je za normálnych okolností tak trochu terra incognita pre komunitu a širšiu verejnosť. Presahom Projektu Europe Direct na lokálne komunity sa nám podarilo „vyviesť“ univerzitné a knižničné témy na podujatia, kde bežne akademické knižnice nevidíte. Radi chodíme na prezentovať knižnicu a EDIC na Noc výskumníkov, na Staromestské slávnosti s tisícami návštevníkov, na Žilinský literárny festival a mnohé

ďalšie príležitosti. Mesto Žilina aj ostatné samosprávy v meste radi získavajú od nás dôležité informácie o EÚ a zároveň vnímajú ostatné knižničné činnosti určené verejnosti.

Projekt EDIC znamená pre akademickú knižnicu síce veľa práce, veľa príprav a plánovania, ale výrazne obohacuje náš knižničný svet. Posúva nás ďalej v rozvoji knižničných služieb, pomáha s financovaním mimoriadnych aktivít (ročný grant cca 30 000 EUR) a podstatne zvyšuje tvorivý potenciál knihovníčok a knihovníkov.

Otvorenie európskeho informačného centra Europe Direct

ZO ŽIVOTA NEČLENSKÝCH KNIŽNÍC

NA NÁVŠTEVE U ETNOLÓGOV / VISITING ETHNOLOGISTS

Jedným z ústavov vied o dejinách 3. Oddelenia vied o spoločnosti a kultúre SAV je Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV- ÚESA SAV (Klemensova 19, 813 64 Bratislava). Pracovisko vzniklo ešte na pôde Slovenskej akadémie vied a umení (SAVU) roku 1946. Medzi rokmi 1994-2018 nieslo názov Ústav etnológie SAV. V súčasnosti je moderným vedeckovýskumným pracoviskom zameraným na základný a aplikovaný výskum v odbore etnológia, kultúrna a sociálna antropológia, religionistika.

Zároveň s tým, ako sa formoval a rozvíjal vedecký výskum sa po roku 1953 ukázalo, že je nevyhnutné vybudovať etnografický a folkloristický archív, ako aj cieľavedome skvalitniť knižničné zbierky. Dnes je súčasťou ústavu *Informačno - dokumentačný úsek (IDÚ)*, ktorý má dve pracoviská – *Vedecké zbierky ÚESA SAV* a *Knižnicu ÚESA SAV*.

Vedecké zbierky buduje ústav systematicky tak, aby poskytovali dokumentačnú a informačno-technologickú pomoc pre vedecký výskum. Obsahujú obrazové, multimediálne a bohaté textové dokumenty, kde možno nájsť napr. vzácne materiály z terénnych výskumov, zvykoslovný materiál z dotazníkovej akcie Národopisného odboru Matice slovenskej z roku 1942, zbierku ľudových rozprávok, dotazníkový materiál pre Etnografický atlas Slovenska, či špeciálne zbierky balád, piesní, prísloví a pod. Obrazové dokumenty (fotografie, diapozitívy, kresby) sú už kompletne digitalizované. Následne sa digitalizuje textový

archív, aby sa tento mimoriadne cenný fond zachoval pre ďalšie generácie a jeho využívanie bolo pre používateľov komfortnejšie. V súčasnosti sú spomínané vedecké zbierky z technických príčin nedostupné.

História knižnice, resp. odborné a systematické budovanie knižničného fondu sa datuje od roku 1957. Pracovisko začala budovať Milada Kubová, prvá a najdlhšie pôsobiaca knihovníčka v Národopisnom ústave SAV. Okrem vynikajúcej knihovníckej práce je dodnes pre slovenskú etnológiu cenným prínosom jej excelentná bibliografická činnosť. Je autorkou piatich zväzkov *Bibliografie slovenskej etnografie a folkloristiky za roky 1960-1990*, ktorá je pýchou nielen ústavu, SAV, ale aj slovenskej národnej bibliografie.

V súčasnosti *Knižnica ÚESA SAV* predovšetkým zhromažďuje a uchováva knižničný fond v súlade s vedným zameraním ústavu, ako aj z príbuzných vedeckých disciplín, encyklopedickú a slovníkovú literatúru, doktorské a dizertačné práce obhájené v ústave. Ako zdôraznila dlhoročná knihovníčka **Andrea Kalivodová** (pracuje v knižnici už 26 rokov), snahou knižnice je zabezpečiť informačné pramene pre riešenie výskumných úloh pracoviska. Najväčší podiel na budovaní knižničného fondu tvoria knižné dary, menej je výmeny aj kúpy. Podľa najnovších štatistických údajov za rok 2021 má knižničný fond 13 068 kn. j. a 54 titulov periodík (z toho 43 zahraničných). Orientáciu vo fonde uľahčuje online katalóg (budovaný od roku 2014), ktorý sa postupne spätne do-

pľňa o staršiu literatúru. Služby knižnice (výpožičné, medziknižničné, kopírovacie, rešeršné, konzultačné) sa poskytujú predovšetkým pracovníkom, doktorandom ústavu a ďalším z iných pracovísk, ktorí sa zapájajú do riešenia úloh ústavu. Ostaní môžu využívať služby len prezenčne počas výpožičných hodín, resp. si vyžiadať kópie. V súvislosti s knižničným fondom upozornila A. Kalivodová na závažnú skutočnosť: v dôsledku nevyhovujúcich skladových priestorov, knižničný fond napadla pleseň. V roku 2020 sa ukončila očista kníh v etylén-oxidovej fumigačnej komore v SNG vo Zvolene. Ten sa potom uskladnil v provizórnych skladoch v areáli SAV na Patrónke. Zabezpečenie tohto procesu bolo časovo, organizačne i fyzicky náročné. V dôsledku sanačných prác, ako aj covidovej situácie, sú služby knižnice v súčasnosti pre verejnosť nedostupné.

Prácou knihovníka však nie sú len základné klasické činnosti ako akvizícia, katalogizácia, organizácia zbierok, manipulácia s knižničným fondom, vypožičiavanie, ale aj nové procesy. Technický pokrok neobišiel ani našu knižnicu. Hoci si dnes už nevieme predstaviť prácu bez počítačov, začiatky neboli vôbec jednoduché – skonštatovala knihovníčka. Vyžadovalo si to od nás množstvo nových vedomostí, schopností a zručností. Knižnička agenda a služby sa presunuli do elektronického prostredia, treba preto široký záber znalostí technického charakteru, zároveň orientáciu v odborných informáciách vo virtuálnom prostredí, prácu s e- zdrojmi, ich využívanie na jednej strane a zároveň ich vytváranie na strane druhej. Museli sme absolvovať veľa školení, aby sme sa mohli zoriento-

vať v informačnom labyrinte, za čo patrí vďaka Ústrednej knižnici SAV. Dnes veľkú časť knihovníckej práce predstavuje priebežné spracúvanie záznamov publikačnej činnosti (výstupov aj ohlasov) vedeckých pracovníkov do databázy EPCA v systéme ARL, vyhľadávanie a preberanie ohlasov z citačných databáz, archivovanie podkladov v e- forme, napĺňanie inštitucionálneho repozitára SAV publikačnými výstupmi ústavu, zabezpečovanie DOI (Digital object identifier) pre publikácie, konzultačné a rešeršné služby.

Vidieť, že v porovnaní s predošlými desaťročiami sa práca knihovníkov podstatne zmenila aj v oblasti spoločenských vied, skonštatovala A. Kalivodová. Opäť sa bude treba pripraviť na nové technológie, nové databázy, nové prístupy k informáciám a pod. Ani v tomto prostredí sa však kniha nestratí, ostane naďalej späť nielen s jej používateľom, ale aj s jej tvorcom - autorom.

*Knižnicu ÚESA SAV navštívila PhDr.
Ludmila Čelková*

NAŠA ANKETA: POHLAD NA PROFESIU KNIHOVNÍKA

UŽITOČNÉ POZNÁMKY / USEFUL NOTES

Stalo sa, že z nepredvídaných príčin sa mi nepodarilo v termíne dokončiť rozhovor s vybranou osobnosťou do našej rubriky. No stalo sa to práve teraz a na akúkoľvek náhradu už je neskoro. V záplave výčítok a úvah som pri prezeraní súboru odložených krátkych textov a náčrtov natrafila na zaujímavé poznámky, ktoré by mohli zaplniť voľné miesto.

Pred pár rokmi som pripravovala recenziu na knižku, ktorá je zaujímavou poctou knižniciam, najmä tým menším. Ústrednou témou príbehu je knižnica a jej knižný klub. Práve do takéhoto prostredia s ukrytým množstvom rozmanitých literárnych svetov zaviedla anglická spisovateľka **Emma Daviesová** čitateľov svojho titulu *Knižný klub slečny Lucy* (Fortuna Libri 2019). Autorka svoju lásku ku knihám a knižniciam ako „výnimočným miestam“ v živote citlivo spojila s osudmi rôznorodých ľudí, ktorí sa stretávajú v malej knižnici. Hlavnou postavou knihy je absolventka univerzity, ktorá si dočasne nájde prácu v nevelkej knižnici, lebo práve „knihy považuje za spriaznené duše“. Svoju prácu doslova zbožňuje, zároveň ju aj inšpiruje k pozorovaniu života vďaka písaniu poznámok, námetov do zápisníkov. Prišla tiež s nápadom založiť knižný klub, lebo mala pocit, že „knižnica nevyužíva dostatočne svoj potenciál“. Do nového klubu priviedol mnohých úprimný vzťah ku knihám, ale najmä tých, ktorých jediným hobbym v živote je čítanie (napr. „čítam, aby som sa nezbláznila...“).

Nechcem sa však venovať bližšie obsahu knihy, rozličným osudom čitateľov knižnice

a knižného klubu, ale pristavím sa pri záverečnom poďakovaní a liste autorky na konci knihy. Tie sú jej holdom knižnici ako výnimočnému miestu, kde sa „v knihách ukrýva množstvo rôznych textov a príbehov“. Zároveň spresnila: „Vždy, keď sa stratíte na stránkach knihy, stávate sa súčasťou toho sveta, môžete byť kdekoľvek a s kýmkoľvek chcete.“

E. Daviesová tiež pripomenula, že už viac razy sa na verejnosti i v tlači zmenila o svojej láske ku knihám a vreľému vzťahu ku knižniciam. Z jej vyznania som vybrala nasledovné: „Od útleho detstva boli súčasťou môjho života a láme mi srdce, že sa pravdepodobne dožijem toho, ako malé knižnice, vrátane tej mojej postupne zaniknú. Naša knižnica je oveľa viac ako miesto, kde sa dajú požičať knihy či použiť počítače – pre mnohých ľudí je to kontakt s vonkajším svetom. Môžeme horekovať nad tým, aké vysoké sú náklady na platy zamestnancov knižnice či vykurovanie budovy, no ešte som nestretla účtovníčku, ktorá by dokázala vyčísliť hodnotu inšpirácie, vedomostí, radosti a úniku, ktorý dokáže poskytnúť dobrá kniha, spoločnosť a starostlivosť, ktorú ľudia v knižnici nachádzajú, či radosť a smiech, ktoré zaplňujú budovu knižnice každý deň, keď je knižnica otvorená. Je to pocit na nezaplatenie a my všetci sme jej dlžníkmi“.

S takýmito myšlienkami sa nestretávame v knihách často a tak otvorené vyznanie spisovateľky (pôvodne dizajérky) Emmy Daviesovej si zaslúžia nielen pozornosť, ale iste „pohľadia dušu“ nejedného pracovníka knižnice.

Pripravila L. Č.

AJ UK UPJŠ V KOŠICIACH CHCE BYŤ ZELENÁ / UL PJSU IN KOŠICE ALSO WANTS TO BE GREEN

V máji 2021 sa v Smoleniciach na podnet veľvyslanectva Spojeného kráľovstva v SR uskutočnilo podujatie Race to Zero (Preteky k nule) organizované ako súčasť globálnej kampane zameranej na podporu zdravej a odolnej obnovy s nulovými emisiami uhlíka. Podujatia za účasti významných zahraničných i slovenských osobností sa zúčastnili aj predstavitelia slovenských vysokých škôl, ktoré zapojením do tejto kampane sa zaviazali stať sa uhlíkovo neutrálnymi do roku 2050.

UPJŠ v Košiciach sa prihlásením ku kampani Race to Zero (<https://unfccc.int>.) zaviazala rešpektovať princípy ako riadenie a zodpovednosť, spolupráca, vzdelávanie a osveta na UPJŠ, výskum a výmena poznatkov na UPJŠ, správa priestorov a pracovísk UPJŠ.

Keďže Univerzitná knižnica ako informačné pracovisko je neoddeliteľnou súčasťou univerzity, aj my sme si stanovili ciele, ktoré postupnými krokmi chceme dosiahnuť.

V prevádzkovej a ekonomickej oblasti je to:

- separácia odpadu na pracoviskách;
- multifunkčné zariadenia – minimalizácia samotných kopírokov, tlačiarň, skenerov;
- recyklácia papiera;
- vedenie príjmov v elektronickej pokladničnej knihe;
- prirodzené denné svetlo /v závislosti od interiérov pracovísk);
- osvetlenie - využívanie nízkoenergetických žiaroviek, šetrenie el. prúdu;
- cestovanie do práce – pešo, bicykel
- mnohí kolegovia sa aktívne každý rok zapájajú do kampane Do práce na bicykli;

- používanie netoxických čistiacich roztokov;
- odstavenie zariadenia na kúrenie a klimatizáciu pokiaľ nie je nevyhnutné, vetranie priestorov;
- minimalizácia PC (teplo, spotreba energie, vypínanie – nie pohotovostný režim, režim spánku).

V knižničnej oblasti je to:

- využívanie elektronickej formy pri výmene a uchovávaní dokumentov;
- propagácia a marketing – len elektronicke/virtuálne (využívanie webovej stránky a sociálnych sietí knižnice);
- digitalizácia a skenovanie s cieľom dlhodobej ochrany a archivácie dokumentov, vrátane študijnej literatúry vydanej univerzitou; budovanie repozitára
- medziknižničná výpožičná služba – dodávanie dokumentov v e-forme;
- rešeršná služba – dodávanie výstupov v e-forme;
- avíza, upomienky v e-forme;
- viesť používateľov k sledovaniu prehľadu výpožičiek, prolongáciu cez online katalóg,
- e-knihy – nákup, trvalé uchovávanie a sprístupňovanie,
- organizácia vzdelávacích aktivít prostredníctvom webinárov.

PhDr. Zuzana Babicová
UK UPJŠ v Košiciach

BURZA VRÚBĽOV STARÝCH A KRAJOVÝCH ODRÔD OVOCNÝCH DREVÍN / EXCHANGE OF SCIONS OF OBSOLETE VARIETIES AND LANDRACES OF FRUIT TREES

Burza vrúbľov starých a krajových odrôd ovocných drevín je názov podujatia, ktoré sa každoročne, od roku 2016, koná v priestoroch Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice pri Technickej univerzite vo Zvolene.

Burza vrúbľov je putovné podujatie. Okrem Zvolena býva pravidelne organizované aj v iných mestách, či miestach. Napríklad v Trenčíne, Starej Turej, Bratislave, Dolnom Kubíne, obci Lubina a podobne.

Významom tejto aktivity je propagácia a záchrana starých odrôd ovocných drevín, ktoré už bežne nebývajú množené ovocnými škôlkami. Tieto odrody predstavujú miznúce kultúrne a prírodné dedičstvo, ktoré má zmysel zachovávať aj pre ďalšie generácie. A samozrejme využívať. Pretože staré odrody sú svojimi vlastnosťami mimoriadne pestré.

Na burze je možné nájsť veľké množstvo vrúbľov, desiatky odrôd. Nosnými druhmi sú určite jablone a hrušky, no záujemcovia o pestovanie ovocných drevín tu nájdú tiež slivky, marhule, vinič, mišpule, dule, či moruše, z krov napríklad jostu, ríbezle či egreše. Sortiment sa rok od roka mení, pretože vegetatívny materiál na množenie prinášajú nielen organizátori, ale tiež návštevníci podujatia.

Akcia je vždy spojená s poradenstvom a distribúciou propagačných materiálov, samozrejmosťou sú ukážky správneho postup vrúbľovania, výber a použitie vhodného náradia a pomôcok a zodpovedanie ďalších otázok.

Podujatie usporadúvajú Fakulta ekológie a environmentalistiky, OZ GenoFond v spolupráci so Slovenskou lesníckou a drevárskou knižnicou a pomáhajú študenti Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene, ktorí sa do aktivity zapájajú v rámci predmetu Extenzívne ovocinárstvo.

Tieto a iné ovocinárske aktivity sú známe aj ako Bielokarpatský ovocný poklad. Tým bol projekt záchranu starých a krajových odrôd ovocných drevín v regióne Bielych Karpát, ktorý svojim spôsobom pokračuje v množstve iných aktivít realizovaných rozličnými subjektami po celom Slovensku. Pravidelná burza vrúbľov je preto akýmsi odkazom tohto projektu.

Burza vrúbľov je podujatie, ktoré si našlo svojich obľúbencov a nadšencov, ktorí sa radi vracajú pre výhonky zo starých a krajových odrôd jabloní a hrušiek pozberaných po bie-

BURZA VRÚBĽOV
starých a krajových odrôd
streda, 23.2.2022, 15:00 - 17:00
park prof. Adolfa Priesola - pódium
za budovou Technickej univerzity vo Zvolene

OZ GenoFond
www.genofond.com, vstop@genofond.com

Technická univerzita vo Zvolene
Slovenská lesnícka a drevárska knižnica

Máte zaujímavý alebo
chutný odrodu? Môžete
priniest vrúbľe na výmenu.

lokarpatských kopaniciach, no tiež z iných oblastí Slovenska. Mnohí pestovatelia majú skutočne bohaté kolekcie odrôd a často hľadajú vzácne, či zaujímavé odrody na doplnenie zbierky.

Tohtoročná burza vrúblov sa konala 23. februára 2022 netradične, v exteriéri, ako sprie-

vodné podujatie Týždňa slovenských knižníc 2022. Netradične, no až na vietor, ktorý sem tam premiešal vystavené vzorky v príjemnom prostredí univerzitného parku. Je pravdepodobné, že za priaznivého počasia to tak bude aj v nasledujúcom roku. Atmosféru akcie si môžete pozrieť na fotografiách.

Napísali o nás

V SLDK sa konala náučná Burza vrúbľov

Nielen na Slovensku už nenájdete veľa stromov, či už sa jedná o hrušky alebo jablká, ktoré by sa dali označiť ako staré krajové odrody.

Na to, aby sa naďalej šírila ich hodnota je potrebné sa o ne patrične postarať a keď nastane čas, z každej odrody treba nastrihať vrúbľe a tieto potom dať tým, ktorí si ich naštepija do svojho stromu a tak im dajú ďalšiu šancu na život.

A práve takým medzistupňom bolo podujatie Vrúbľovanie alebo lepšie povedané **Burza vrúbľov** starých a krajových odrôd, ktorá sa konala na MDŽ, 8.3.2016 v priestoroch Slovenskej lesníckej a drevárskej knižnice vo Zvolene (SLDK).

Na burze samotnej bolo možné nájsť veľké množstvo vrúbľov z jabĺk, hrušiek, marhúľ, moruše, čerešne. Bola tu aj možnosť doniesť si zo záhradky vlastné a tu si ich navzájom povymieňať.

Súčasťou akcie bol rýchlokurz štepenia a veru práve táto časť mala veľký úspech, veď toto je alfa a omega toho, či sa vrúbľ ujme alebo nie. Samozrejmosťou bolo plno otázok

na správny postup, aký nástroj je najvhodnejší a veľa ďalšieho. Otázok bolo neúrekom a prekvapil dosť aj fakt, že veľa mladých malo veľký záujem o tieto informácie.

Na akcii nechýbali ani náučné materiály v podobe rôznych tlačovín a samozrejme podával sa na košovku aj jablčný mušt.

Podujatie ako celok dopadlo fantasticky a aj organizátor zhodnotil, že prišlo nad očakávanie veľa ľudí, ktorí prejavili dostatok záujmu dozvedieť sa viac o danej problematike.

Zdroj:

<https://zv-podujatia.com/2016/03/12/v-sldk-sa-konala-naucna-burza-vrublov/>

<https://zv-podujatia.com/2018/03/18/v-sldk-sa-konal-3-rocnik-burzy-vrublov/>

Mgr. Bruno Jakubec, PhD.,

Fakulta ekológie a environmentalistiky,

Technická univerzita vo Zvolene

Ing. Alena Poláčiková

Slovenská lesnícka a drevárska knižnica,

Technická univerzita vo Zvolene

Foto: Burza Zvolen 2022

Z archívu Bruno Jakubec

Vrúbľe Foto: - ZV-podujatia

**MESTSKÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE PRINIESLA INŠPIRÁCIE NA TÉMU
“ÚČELNÝ DIZAJN INTERIÉROV KNIŽNÍC – PRÍKLADY Z PRAXE” /
BRATISLAVA CITY LIBRARY BROUGHT INSPIRATIONS ON THE TOPIC
“PURPOSEFUL INTERIOR DESIGN OF LIBRARIES – PRACTICE EXAMPLES**

Mestská knižnica v Bratislave si rovnako ako každý rok, aj v roku 2021, pripomenula výročie svojho vzniku odborným podujatím. Prispôsobili sme sa pandemickej situácii a pokračovanie minuloročného úspešného seminára sme zorganizovali v online prostredí, tentokrát na tému **“Účelný dizajn interiérov knižníc – príklady z praxe”**. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sme sa intenzívnejšie venovali dobrým príkladom z praxe knižníc a na záver odborného podujatia bola súčasťou programu hodnotná diskusia s architektmi a dizajnérmi, ktorí sa riešeniu rekonštrukcií interiérov kultúrnych priestorov vo svojej praxi venujú a radi sa s nami podelili o svoje postrehy a inšpirácie.

Odborný seminár sa realizoval pod záštitou primátora Hl. mesta Bratislavy a hlavným partnerom bol Fond na podporu umenia, ktorý projekt podporil z verejných zdrojov.

Záznam celého programu je dostupný na YouTube kanáli Mestskej knižnice v Bratislave [1].

Jadrom celého dňa boli odborné prezentácie pozvaných prednášajúcich, ktoré sa venovali aktuálnym príkladom z praxe interiérového dizajnu a rekonštrukcií v knižniciach.

Prvý príspevok na tému **“Medzi víziou a realitou”** do programu priniesol **Pavol Tomašovič**, riaditeľ Knižnice J. Fándlyho v Trnave. Hodnotil vplyv spoločenských zmien a ich reflexie v knižniciach, podelil

sa s nami o svoje skúsenosti v prostredí, kde sa snaží eliminovať rozpory medzi víziou a realitou priamo na príklade svojej knižnice. Rekonštrukcia budovy a jej interiérov je prvým krokom nevyhnutným pre následné procesy modernizácie a efektívne využitie priestorov v súlade s potrebami návštevníkov. S odborníkmi na architektúru interiéru sú diskutované postupne všetky priestory a ich obsahová náplň s cieľom vytvoriť príjemné a dobre využiteľné prostredie v celej budove. Od začiatku svojho pôsobenia riaditeľ cielavedome pracuje na rozvoji inštitúcie a v spolupráci s partnermi prináša inovácie do služieb a interiérov. Opisuje proces zásahov a kompromisov, ktoré je postupne potrebné realizovať s cieľom poskytovať relevantné služby návštevníkom a čitateľom knižnice.

Na príklade Kindlotéky vidno, ako môže efektívne spolupracovať verejná a súkromná sféra na projekte, ktorý môže poskytnúť atraktívne vzdelávanie verejnosti. Bude slúžiť nielen deťom a mládeži, ale aj seniorom, pre ktorých budú pokračovať vzdelávacie aktivity v oblastiach práce s počítačom a mobilnými zariadeniami. Dôležité je nielen čítať, ale čítať médiá, teda budú sa realizovať aj programy na podporu mediálnej gramotnosti a kritického myslenia. Úloha je hľadať prepojenie medzi víziami a realitou, toto je aj šanca pre knižnice, v akej oblasti môžu v budúcnosti pôsobiť. Ďalším projektom, ktorý je v stave riešenia, sú nové funkcie pre knižničnú záhradu, vytvorenie potrebného zázemia pre jej fungo-

vania a využitie jej potenciálu v kontexte realizácie kultúrnych podujatí knižnice.

Kolegyňa **Jana Jindřichová** z Městské knihovny v Praze nám vo svojej prezentácii porozprávala príbeh o premene “**Z banky knihovnou**”. Pobočka Jezerka sa nachádza v najväčšej mestskej časti Praha 4, ktorá donedávna nemala žiadnu väčšiu pobočku knižnice k dispozícii. Je to jedna zo 44 pobočiek knižnice.

Zmena nastala po tom, ako knižnica s pôvodným pracovným názvom Banka, prešla do fázy realizácie. Celý projekt bol mienený tak, aby táto pobočka predstavovala knižnicu nového typu, podľa vzoru severských knižníc. Dôraz je kladený na vytvorenie harmónie medzi priestorom a funkčnosťou. Pri realizácii projektu prebiehala intenzívna komunikácia medzi knižnicou a architektom, ktorý už v minulosti pracoval na rekonštrukcii niekoľkých pobočiek mestskej knižnice. Vnímal všetky potreby komunikované knihovníkmi a reflektoval ich pri realizácii rekonštrukcie. Priestor bývalej banky je v súčasnosti na nepoznanie, ale zostalo v ňom niekoľko architektonických detailov, ktoré odkazujú na pôvodnú funkciu budovy.

Rekonštrukcia knižnice bola ukončená začiatkom roku 2020, dňa 2. 3. 2020 sa uskutočnilo jej slávnostné otvorenie. Z dôvodu nového prichádzajúceho vírusu však bola knižnica od 13. 3. 2020 opäť zatvorená. Za pár dní si stihla získať vyše 200 nových čitateľov, uskutočnili sa v nej komentované prehliadky, niekoľko workshopov a kultúrnych akcií.

Z hľadiska rozdelenia priestoru má pobočka niekoľko zaujímavých miest. Naj-

výraznejším prvkom je Agora - centrálné miesto určené na organizáciu stretnutí, autorských čítaní, prednášok a koncertov. Ďalším veľmi zaujímavým miestom je priestor nazývaný Atelier. Je určený na spoločné kreatívne aktivity, vybavený je šijacími strojmi, žehličkami, ihlicami na pletenie, bavlnkami. Po vypuknutí pandémie zohral Atelier dôležitú úlohu, keďže začal fungovať ako dielňa na šitie rúšok.

Atraktívne priestory v knižnici slúžia aj deťom a mládeži. Okrem kníh majú priestor na hry v rôznych podobách - klasické doskové hry, hry na stenách, virtuálnu realitu. Zároveň sú k dispozícii mäkké farebné bloky, na ktorých môžu deti nielen sedieť, ale aj si z nich stavať rôzne bunkre a domčeky.

Pobočka Jezerka poskytuje svoje fondy, služby a podujatia všetkým vekovým kategóriám návštevníkov, slúži na podporu komunitného života mestskej časti Praha 4 v kultúrnom verejnom priestore.

Vzácnou zahraničnou hosťkou v programe bola **Hannelore Vogt**, riaditeľka Mestskej knižnice v Kolíne (Stadtbibliothek Köln), ktorá sa s nami podelila o skúsenosti z vlastnej praxe v príspevku “**Architektúra interiéru pre knižnice - ukážky osvedčených postupov z Kolína nad Rýnom**”. Príspevok odznel v angličtine so simultánnym tlmočením do slovenčiny. Verejná knižnica v tomto nemeckom meste je skutočným priestorom pre ľudí, ktorí majú možnosť byť jeho aktívnou súčasťou a spoluvorcami ponuky. Nových užívateľov si získava aj tým, že rozširuje možnosti vzdelávania sa v online prostredí vďaka e-zdrojom a ponuke vzdelávacích médií.

Pri zamyslení sa nad úlohami a funkciami modernej knižnice reflektujúcej potreby súčasnej spoločnosti autorka konštatuje, že celosvetový vývoj nás núti pretransformovať ideu fungovania knižnice pre súčasné podmienky a znovu nastaviť role knihovníkov. Novo premyslená knižnica je: miesto vzdelávania, miesto stretnutia, miesto, kde môžem niečo robiť, miesto, ktoré ma môže inšpirovať. O knižnici môžeme hlbšie uvažovať ako o mieste, ktoré je priestorom pre inovácie, miestom, ktoré je tvorcom a poskytovateľom dôveryhodných informácií, aktivistom v oblasti podpory sociálnej rovnosti, súčasťou služieb inteligentných miest (smart city). Keď si nastavíme v našej konkrétnej knižnici všetky jej úlohy, poslanie, ponuku služieb a aktivít, následne môžeme prebudovať interiér a vytvoriť priestory, ktoré budú našim cieľom v čo najväčšej miere slúžiť. Pri týchto procesoch je mimoriadne dôležité zapojenie miestnej komunity a reflektovanie ich potrieb. Príkladom toho, ako sa všetko spomínané dá uskutočniť v praxi je zrekonštruovaná knižnica Kalk, ktorá je výsledkom úspešnej spolupráce s významným holandským architektom Aatom Vosom [2]. Je realizáciou modernej zelenej knižnice, v ktorej sú regálmi oddelené priestory na pracovnú a relaxačnú zónu, kde zeleň vytvára dojem prieniku medzi exteriérom a interiérom. Priestory a ponuka reflektujú potreby rôznych vekových skupín užívateľov, rôzne kultúry, nábytok je v jednotlivých častiach prispôsobený deťom, mládeži, seniorom.

Rovnaký princíp otvorenosti a inkluzívneho konceptu sa uplatňuje aj v prebiehajúcej rekonštrukcii centrálnej knižnice, ktorá má ambíciu stať sa ďalším príkladom

angažovania komunity mesta Kolíne v najlepšej praxi.

O tom, ako môže byť rekonštrukcia interiéru knižnice uskutočnená **“S láskou a rešpektom”**, nám na príklade z praxe porozprávali **Ivana Janáková** (OF COURSE) a **Milota Torňošová**, riaditeľka Krajskej knižnice L. Štúra vo Zvolene.

Príbeh premeny historického sídla inštitúcie na sviežu, ambicióznu, multifunkčnú a mladú Študovňu Krajskej knižnice Ludovíta Štúra vo Zvolene sa začal v roku 2018, kedy vznikol tím architektov, ktorý bol v nasledujúcom období činiteľom zmien. Do koncepcie nového vzhladu študovne knižnice sa nehodili všetky pôvodné architektonické prvky, ale neskôr sa ukázalo, že boli umne využité. Pri rekonštrukcii historickej budovy je vždy veľkou výzvou zachovať dobové prvky aj v procese modernizácie. Spolupráca s reštaurátormi sa ukázala ako veľmi prospešná, venovali sa balkónom a ich ozdobných prvkom citlivo, s dôrazom na ich uchovanie. Zaujímavou súčasťou projektu bolo aj zapojenie študentov Technickej univerzity vo Zvolene, ktorý vo svojich prípadových štúdiách navrhli inšpiratívne riešenia, niektoré boli využité pri realizácii projektu. Požiadavka variability priestoru, ktorá bola zo strany knižnice pri zadaní jedným z kľúčových aspektov, bola zo strany tímu čo najviac reflektovaná. Výsledok ich práce obsahuje množstvo umných riešení, v rámci ktorých sú rôzne funkčné prvky bežnému oku neviditeľné, ale sú použité práve v momente potreby (napr. veľké rolovacie plátno a dataprojektor). Vzhľadom na pandémiu doteraz neboli priestory zrekonštruovanej knižnice

plnohodnotne využité, až prax ukáže, ako multifunkčne bude nová priestraná knižnica slúžiť na účely vzdelávania a kultúrneho využitia.

Čo všetko priniesla “**Rekonštrukcia interiéru sídliskovej pobočky**” sme sa dozvedeli v prezentácii riaditeľky **Ivety Hurnej** (Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove).

Malá sídlisková pobočka s interiérom z 80. rokov minulého storočia sa zmenila na útulnú, modernú a príťažlivú knižnicu. Napriek mimoriadne malej ploche bolo zámerom vytvorenie priestoru pre všetkých, od tých najmenších až po seniorov. Príspevok priblížil výzvu, ktorú to predstavovalo pre knihovníkov a najmä architektov. Na začiatku projektu rekonštrukcie interiéru bola túžba po zmene a snaha ponúknuť na malom priestore služby dostupné všetkým členom komunity sídliska Šváby. Začiatok práce priniesol najprv nákresy a vizualizácie návrhu priestoru, ktorý sa architekti snažili čo najefektívnejšie využiť na požadované účely aj napriek jeho rozlohe 88 m². Tmavý neútulný priestor sa pod ich rukami v spolupráci so šikovnými rukami zamestnancov knižnice menil na príjemnú presvetlenú knižnicu. Súčasťou priestoru sú aj špeciálne navrhnuté interiérové prvky vytvorené pre “Krajinu zázračno”, ktorou táto malá knižnica nepochybne je. Rozdelenie priestoru poskytuje kútik pre deti, kútik pre teenagerov, priestor pre dospelých i seniorov. Po pol roku práce bola knižnica v apríli 2021 slávnostne otvorená a víta svojich spokojných čitateľov.

Úspešný poľský architekt **Grzegorz Kloda**

z GK-Atelier zastúpil svojou prezentáciou aj Piotra Tokarczuka, riaditeľa Miejska Biblioteka Publiczna v Lubline a rozprával na tému “**(EKO)logická architektúra súčasnej knižnice na príklade pobočiek Mestskej verejnej knižnice v Lubline**”. V tomto meste sa rozvoju budovania knižníc mimoriadne darí, má niekoľko zmodernizovaných interiérov na európskej úrovni. “Biblioteka na Poziome” získala Európsku cenu za interiérový dizajn, “Bioteka” predstavuje koncept zelenej knižnice svojím priestorom i obsahom.

Sieť knižníc Mestskej verejnej knižnice v Lubline predstavuje inovatívny prístup vo vzťahu ku kultúrnemu verejnému priestoru a prináša ukážky moderných pobočiek s atraktívnym interiérom a zaujímavou ponukou služieb. Zmeny v jednotlivých pobočkách knižnice sa realizujú na základe potrieb používateľov, ktoré architekt získava na stretnutiach s knihovníkmi a riaditeľom knižnice.

“Biblioteka na Poziome” je výnimočný projekt otvoreného priestoru s jemnými industriálnymi prvkami. Táto pobočka Mestskej verejnej knižnice v Lubline je viacúčelovým objektom, pretože okrem funkcie knižnice plní aj funkciu sídliskového domu kultúry. Pri jeho realizácii bolo potrebné naprojektovať množstvo funkčných prvkov integrujúcich lokálnu komunitu - priestor s počítačmi, miestnosť s audioknihami, priestor na projekcie, kde je možné zorganizovať zábavné programy pre deti, ako aj autorské čítania; sú tam aj skryté priestory na čítanie vo vnútri regálov. V rámci interiéru sú navrhnuté dve medzi-poschodia, ktoré sú rovnako ako štandardné podlažia využité pre fond knižnice a ako

priestor, kde si človek môže nájsť svoje tiché miesto na čítanie. Pri projektovaní si architekt s tímom knihovníkov uvedomil, že je dôležité orientovať sa na detaily tak, aby boli estetické a zároveň funkčné.

Druhým prezentovaným projektom je pobočka knižnice s názvom "Bioteka". Je charakteristická moderným štýlom, zeleným srdcom a pestrou ponukou programov súvisiacich s témami ekológie a ochrany prírody. Inšpiráciou pre tvorbu práve takejto pobočky v tejto lokalite je úspešná revitalizácia Saského parku v centre mesta, ktorý je bezprostredným susedom knižnice. Bioteka má od začiatku úlohu byť predĺžením celoročnej sezóny parku. Programy vzdelávania, ktoré realizujú knihovníci, sú v súlade s ideou celoživotného vzdelávania a spolupracujú na nich s lokálnymi aktivistami. Prepojenie literatúry, ekológie a technológií je veľmi atraktívne, do knižnice priťahuje nových užívateľov.

Pri realizácii projektu interiéru boli v čo najväčšej možnej miere použité ekologické a recyklované materiály. Toto spojenie s atraktívnym príjemným prostredím plným zelene prinieslo architektonickému štúdiu GK-Atelier [3] niekoľko ocenení na národnej a európskej úrovni. Úspešná spolupráca s knižnicou pokračuje ďalším rozpracovaným projektom.

Po skončení bloku prednášok sa uskutočnila diskusia s tromi architektmi, ktorí odpovedali na praktické otázky kolegých a kolegov z knižníc. Táto možnosť dala viacerým impulz, ako riešiť interiér svojej knižnice a aj na základe mnohých dobrých príkladov z praxe sa ukazuje, že aktívna komunikácia v rovine "architekt - tím

knižnice - participujúca verejnosť" prináša veľmi dobré výsledky. Spoločne s podporou od zriaďovateľa a dobre nastaveným systémom grantového financovania je to dobrý základ a šanca mať moderné slovenské knižnice, ktoré budú reflexiou potrieb súčasných ľudí a spoločnosti.

Všetky informácie k projektu sa nachádzajú na webe Mestskej knižnice v Bratislave [4].

Zoznam zdrojov:

- [1] Odborný seminár - Účelný dizajn interiérov knižníc – príklady z praxe. Mestská knižnica v Bratislave. Youtube [online]. 2021 [cit. 2021-12-05]. Dostupné na: https://www.youtube.com/playlist?list=PL-u7_PB5RX-t7VXJ4DnQsAzg54ihuv6f1
- [2] Cologne Public Library. In *Includi BV* [online]. 2018 [cit. 2021-10-25]. Dostupné na: <https://includi.com/project/koln-kalk-library/>
- [3] GK-Atelier [online]. 2018 [cit. 2021-10-25]. Dostupné na: <https://www.gk-atelier.com/>
- [4] Účelný dizajn interiérov knižníc – príklady z praxe. In *Mestská knižnica v Bratislave* [online]. 2021 [cit. 2021-12-06]. Dostupné na: <https://www.mestskakniznica.sk/sk/ucelny-dizajn-interierov-kniznic-%E2%80%93-priklady-z-praxe>

Mgr. Helena Mlejová
Mestská knižnica v Bratislave
helena.mlejova@mestskakniznica.sk

Knižnica pre mládež mesta Košice má ako jediná knižnica na Slovensku svoje pobočky aj priamo v základných školách. Ako sa funguje pod jednou strechou ako sa knižnici darí v modernizácii interiérov pobočiek sme sa rozprávali s riaditeľkou knižnice Kamilou Prextovou.

- ***Knižnica pre mládež mesta Košice má až štrnásť pobočiek pod jednou strechou so školami. Ako vnímate toto fungovanie v porovnaní s mimoškolskými pobočkami? Dá sa vaša symbióza hodnotiť za obojstranne výhodnú?***

„Našťastie my aj základné školy máme rovnakého zriaďovateľa, aspoň to veci zjednodušuje. Fungovanie zhrniem asi takto. Škola poskytuje priestor, energie a čistenie, my knižný fond, personálne obsadenie a vzdelávacie podujatia. Kým my neriešime bývanie, škola zase nákup kníh, zamestnanca a jeho odborné vzdelávanie, knižnícke programy a prepojenia na centrálné servery. Stále hovorím o vzájomných výhodách v zmysle prevádzkových záležitostí. Mať knižnicu pod jednou strechou so školou má však aj iné a verím, že oveľa dôležitejšie aspekty. Myslím tým ľahkú, rýchlu a hlavne bezpečnú dostupnosť aj pre najmenších. Naozaj Neoceniteľné je, že v pohodlí školských prezuviek si k nám deti zájdu kedykoľvek a zostávajú pritom v bezpečí školy. Ide o jedinečnú šancu ako nadobudnúť čitateľský návyk od malička a pre nás cestu ako si vychovať čitateľov. Za jedinú nevýhodu vo fungovaní naviazanom na školy môžeme snád považovať

školské prázdniny. Vtedy máme tieto pobočky zatvorené spolu so školami. Čitateľom to kompenzujeme dostupnosťou knižnično-informačných služieb v pobočkách s mimoškolskou pôsobnosťou, v ktorých bez obmedzenia platí ten istý čitateľský preukaz. Na druhej strane nám odpadá problém s personálnym pokrytím pracovísk cez hlavné dovolenkové obdobia.“

- ***Možno by bolo dobré vysvetliť ako to je s využívaním služieb počas vyučovania?***

„Nie všetky naše školské pobočky fungujú v plnom päťdňovom otváracom čase. Záleží na veľkosti škôl a tiež počte materských škôlok v okolí, ktoré za nami chodia do škôl. Je to živý proces, niekde žiakov pribúda, inde naopak ubúdajú. My všetko sledujeme a prispôbujeme aktuálnym potrebám. A ak máme pobočku otvorenú menej ako päť dní, knižničička zodpovedá ešte za jednu, maximálne za dve súčasne. Čo sa týka návštev, najviac ich evidujeme počas veľkých prestávok a v čase tesne po vyučovaní. V poobedňajších hodinách naše služby využívajú školské kluby. Zvyšnú dobu venujeme príprave a realizácii kolektívnych vzdelávacích aktivít. Tu poznamenám, že práve covidová doba jednoznačne poukázala na výhody školských pobočiek. Najmä v čase obmedzení a zákazu vychádzania sa stali dostupnejšími ako tie mimoškolské. Potvrdili nám to čísla zápisov, návštevnosti a výpožičiek.“

- ***Starat' sa o toľko pobočiek nie je jednoduché. Čitateľov lákajú nové knihy, dô-***

ležitý je pre nich ale aj samotný priestor. Ako sa vám v tom darí?

„Musíme kráčať s dobou a tým nemyslím, že sa stačí zamerať len na nákup najnovších kníh. Ak dlho neinvestuje tiež do zariadenia a technického vybavenia, príde čas kedy vás to dobehne. My nie sme výnimkou. Väčšina našich pobočiek má, resp. donedávna mala viac ako tridsaťročné interiérové vybavenie. Za posledné tri roky sa nám už podarilo modernizovať sedem z nich. Vďačíme za to tak zriaďovateľovi ako úspešným projektom a samozrejme školám. Aktuálne je kopec práce za nami a veľmi veľa nás čaká. Konkrétne dvanásť renovácií. Pripomeniem, že nám nejde len o čiastkové zmeny. Nesystematické vylepšenia majú minimálny, alebo žiadny efekt. Predstavte si aké príjemné je vstúpiť do nanovo zariadenej knižnice, voňajúcej čistotou, ktorá hrá veselými farbami a kde nechýbajú pohodlné moderné doplnky. Býva to určite jedným z rozhodujúcich

dôvodov, prečo sa k vám ľudia budú radi vracat.“

• ***Vydali ste sa na cestu komplexnej modernizácie interiérov pobočiek. Ako pokračujete a ako vás obmedzuje pôsobnosť v základných školách?***

„Posledné zmeny sa týkali interiérov dvoch školských pobočiek, ktoré ročne navštevuje skoro 900 čitateľov a knižný fond predstavuje viac ako 10.000 kníh. Vynovili sme pobočku v ZŠ Janigova 2 a ZŠ Krosnianska 4. Cielene sme využili dobu obmedzení a školských prázdnin. Školy po dohode zabezpečili opravy, čistenie, maľovanie a pomohli s manipuláciou či uskladnením kníh. My sme plánovali, objednávali a nakupovali. Celková investícia sa blížila k sume 9.000,- €. Strihanie pások, aj keď v obmedzenom režime, sa nám podarilo uskutočniť v polovici januára 2022. Ako som už spomenula, pri všetkých prácach v školských pobočkách úzko spolupracujeme s vedením škôl. Musíme. Sú to

ich priestory a bez ich súhlasu a participácie to nejde. Ako príspevková organizácia nemôžeme investovať do cudzieho a so získaním projektových peňazí je to rovnako. Je to obmedzujúce. Ak dá škola stopku, veľa urobiť nemôžeme. Našťastie v poslednom období, asi si školy uvedomujú všetky výhody našich pobočiek, máme so spoluprácou len dobré skúsenosti. Financujú náklady a práce na objekte a ochotne nás podporujú personálne. Týmto okrem vedenia škôl pozdravujem všetkých zručných pánov školníkov a aj žiakov starších

ročníkov, ktorí nám pomáhajú pri balení a nosení kníh. Verím, že nebude trvať dlho a budeme sa môcť pochváliť ďalšími vynovenými pobočkami.“

*Ing. Viera Ristvejová,
Knižnica pre mládež mesta Košice
viera.ristvejova@kosicekmk.sk*

Školská pobočka na ZŠ Janigova v Košiciach

Školská pobočka na ZŠ Krošnianska v Košiciach

NOVÉ LOGO PRE BÁNOVSKÚ KNIŽNICU / NEW LOGO FOR THE LIBRARY OF BÁNOVCE

V mesiaci marec 2021 prebiehali v bánovskej knižnici rôzne aktivity – malí čitatelia kreslili svojho obľúbeného knižného hrdinu, žiaci sa zapájali do virtuálnej knižnice, prebiehala aukcia kníh a burza. Jednou z marcových aktivít bola aj súťaž o nové logo pre knižnicu. Naša výzva mnohých zaujala a do súťaže sa zapojilo spolu 38 ľudí. Veková škála bola naozaj široká, o čom svedčí aj rôznorodosť jednotlivých návrhov. Za každý jeden sme vďační a vážime si snahu a čas venovaný ich výrobe. Možno sa na prvý pohľad zdá výroba loga jednoduchá, no vytvoriť návrh, ktorý bude originálny, estetický a funkčný, je práca vyžadujúca si veľkú dávku invencie a talentu. Pri posudzovaní návrhov sa ich tak do užšieho výberu dostalo päť. Niektorí autori poslali viacero variant spolu s technickou špecifikáciou, manuálom a textovým návrhom, čo svedčí o veľkej dávke profesionality a snahe vytvoriť komplexne použiteľný návrh.

Výber naozaj nebol jednoduchý. Návrhy posudzoval tím z knižnice, ale aj ľudia, ktorí sa venujú grafickým a výtvarným riešeniam. Autorom víťazného loga sa stal Filip Súkeník, ktorý do súťaže poslal spolu päť návrhov. Po naozaj dlhom rozhodovaní zvíťazilo logo, ktorého hlavnou charakteristikou je motív jednoduchých línií s farebným detailom ako symbol kníh v rôznych prevedeniach. Logo je svieže, originálne, výstižné a ľahko zapamätateľné – spĺňa teda všetky atribúty zadania.

Na ocenenie víťazov sme získali podporu zo Slovenskej asociácie knižníc v sume 150 EUR, no pridali sme niečo aj z vlastných zdrojov. Päť návrhov sme ocenili poukážkami na nákup kníh, bezplatným členstvom v knižnici a upomienkovými predmetmi. Okrem autora víťazného loga takto ďakujeme aj Nikolette Varhaníkovej, Martine Krajčovej, Ly Nguyenovej a Magdaléne Šinskej. Ako symbolické poďakovanie, všetci, ktorí sa do súťaže zapojili, budú mať

ročnú registráciu v knižnici zdarma.

Sme radi, že sme s výberom loga mali toľko námahy. Svedčí to o vysokej kvalite a vyrovnanosti návrhov. Veríme, že naše nové logo príjmu aj naši čitatelia a bude

pre všetkých jedinečnou charakteristickou značkou našej knižnice.

*Mgr. Zuzana Janáčková
Bánovské kultúrne centrum,
Bánovce nad Bebravou*

PERSONÁLIE

NEDOŽITÉ SEDEMDESIATINY NAŠEJ LUDKY STROHNEROVEJ ... / THE UNDEAD SEVENTIETH BIRTHDAY OF OUR LUDKA STROHNEROVÁ

„Kedže sa cítim bibliografkou t.j. členkou niekedy považovanej za akúsi osobitú zvláštnu skupinu v knihovníckej obci, zvolila som si netradičnú formu pre moje vystúpenie. Vedú ma k tomu i skúsenosti z vlastnej praxe s recipientmi. Poznámky kolegov: čo ta to zas zaujíma, prečo tam ideš, to nepatrí do náplne tvojho bibliograficko-informačného oddelenia, čo si opäť vymýšľaš a pritom nestíhaš plánované úlohy. Ako si dosiahla, že daná osobnosť je tvoj priateľ alebo priazniviec – sú vám povedomé? Takže viete, o čom hovorím. Pretože len človek, ktorému je povolanie zároveň koníčkom a záľubou, dokáže preň obetovať, nie správnejšie venovať mu i svoje voľné chvíle, neustále sa ďalej vzdelávať v danej oblasti, študovať stále nové poznatky i z prienikových oblastí a snažiť sa o ich aplikáciu na pracovisku i za cenu omylov. A tí okolo vás, kolegovia, priatelia a známi i tí „noví, potenciálni spriaznení“ to z vás vycítia a stanú sa vaší „spriaznenými dušami“!¹

S týmito slovami sa prihovárala naša Ludmila účastníkom Kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografov, ktoré sa konalo v dňoch 15. - 16. 10. 2002 v Spišskej Sobotě. Nezabudnuteľne a šťastne, milujúco – mala dôvod - v ten deň prišiel na svet jej prvý vnúčik Maroško.

Ludmila Strohnerová, rodená Fízelová, uzrela svetlo sveta 24. 3. 1952 v Martine.

Detstvo prežila v Blatnici, neďaleko Mar-
1 STROHNEROVÁ, Ludmila. Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne. In: *Bibliografický zborník 2002-2003, Martin: Slovenská národná knižnica, 2005. ISBN 80-89023-73-8. S. 54.*

tina, kde sa rada vracala v každom ročnom období. V r. 1958 - 67 navštevovala ZDŠ v Martine, v r. 1967 - 71 Strednú knihovnícku školu v Bratislave. V r. 1973 - 78 absolvovala diaľkové vysokoškolské štúdium na FF UK v Bratislave, odbor knihoveda a pedagogika dospelých, kde v r. 1978 získala titul Mgr.

V r. 1971 - 77 pracovala v Matici slovenskej (ďalej len MS) v Martine. Tu sa zoznámila s manželom Tonkom. Narodila sa im dcéra Silvia (1974) a syn Martin (1979). V r. 1977 - 80 pôsobila ako vedúca závodnej knižnice TEES v Martine. Od r. 1980 žila a pracovala v Trenčíne ako knihovníčka - bibliografka vo Verejnej knižnici Michala Rešetku (ďalej ako VKMR), predtým v Okresnej knižnici.

Počas celej svojej profesionálnej kariéry, viac ako 26 rokov, pôsobila vo VKMR v Trenčíne. Počas tohto obdobia prešla takmer všetkými pracoviskami knižnice. Po nástupe (r. 1980) pracovala vo výpožičných službách, o niekoľko rokov na bibliografickom oddelení, neskôr vykonávala funkciu krajskej metodičky.

Od r. 1981 bola členkou Spolku slovenských knihovníkov (SSK), stála pri obnove Krajskej pobočky (KP) SSK. Od r. 1996 bola predsedníčka Spolku slovenských knihovníkov a knižnic (SSKK) za Trenčiansky kraj. Od r. 1992 bola aktívnou členkou Koordinačnej rady SNK pre bibliografickú činnosť v SR za regionálne knižnice Trenčianskeho kraja.

Bola priekopníčkou hľadania modernej podoby regionálnej bibliografie. Spolupracovala na jej celoslovenskom modelovaní a koordinovaní. Pre celý Západoslovenský kraj vypracovávala a prakticky formovala platformu regionálnej bibliografickej registrácie. V r. 1981 – 1991 zostavovala ročenku - Bibliografiu periodík Západoslovenského kraja, ktorá vyšla v r. 1990 aj tlačou. V r. 1994 – 2002 zostavila Kalendár výročí osobností a udalostí v okresoch Bánovce nad Bebravou, Myjava, Nové Mesto nad Váhom a Trenčín. Okres Trenčín v tlači za roky 1995 – 1996 vydáva v r. 1998. O tejto činnosti Miloš Kovačka, emeritný riaditeľ Národného bibliografického ústavu (NBÚ) SNK uviedol: „*Hľadala, pretože jej na tom veľmi záležalo, každú jednu významnú knihu, ale i zdanlivo útlu bezvýznamnú knižočku z územia regiónu, vedela sa radowať zo všetkého. Slovom, pomohla slovenskej bibliografii zvládnuť vstup do novej doby a bola hrdá na to, ak Trenčín stál – a jej zásluhou*

mohol stáť – v prvých radoch tohto veľkého historického prerodu. Medzi bibliografiami sa stal Trenčín nepochybnou odbornou autoritou a autorita bola pridaná i Ludmile: stala sa uznávanou predsedníčkou Krajskej pobočky SSKK. Už toto samo osebe vytváralo z Ludmily osobnosť.“²

Bola autorkou mnohých článkov z oblasti knihovníctva, publikovaných v odborných periodikách a zborníkoch (Čitateľ, Knihovník, Knižnice a informácie, Knižnica a Bibliografický zborník). V r. 1973 ešte ako slobodná publikovala prvý článok s názvom *Využívanie lístkov ústrednej katalogizácie*³ v časopise Čitateľ so svojim matičným kolegom Jánom Halienom. O rok neskôr pokračovala v ďalšom publikovaní už ako autorka s článkom *Súťaž úspešne pokračuje*⁴. S kolegyňou a súčasne budúcou riaditeľkou KKMR v Trenčíne - Lýdiou Brezovou - vypracovala za Západoslovenský kraj *Typológiu regionálnych dokumentov*⁵ a rozdiely v jej spracovávaní, ktorá vychádza v MS na 22 stranách.

Ešte v r. 1993 Ludmila začínala literárnym medailónikom, ktorý obsahoval aj osobnú bibliografiu (PB) o Jánovi Haran-

2 KOVAČKA, Miloš, 2007. Za Ludmilou Strohnerovou, rod. Fizeľovou. In: *Knižnica*, roč. 8, č. 1, s. 60. ISSN1335-7026.

3 HALIENA, Ján a Ludmila FÍZELOVÁ. Využívanie lístkov ústrednej katalogizácie. In: *Čitateľ*, 1973, roč. 22, č. 6, s. 208-209.

4 STROHNEROVÁ, Ludmila. Súťaž úspešne pokračuje: (24. ročník súťaže Budujeme vzornú knižnicu v dňoch 5.-6. 6. 1974 v Olomouci). In: *Matičné čítanie*, 1974, roč. 7, č. 13, s. 2.

5 BREZOVÁ, Lýdia a Ludmila STROHNEROVÁ a Anna ZAJACOVÁ.

Typológia regionálnych dokumentov a delimitácia ich spracovávaní medzi AIS SNB a AIS RGB. Martin : Matica slovenská, 1990. 22 s.

tovi⁶. *Nasledovali personálne bibliografie o významných osobnostiach Trenčianskeho kraja:*

Ján Halaša (1893-1981): personálna bibliografia,⁷

Ján Komorovský: personálna bibliografia⁸ a Prof. Štefan Pozdišovský: personálna bibliografia.⁹

Ako sme už uviedli, od r. 1996 sa stáva predsedníčkou SSK za Trenčiansky kraj. O činnosti svojej krajskej pobočky v Trenčíne, prvej na Slovensku¹⁰, či o stretnutí knihovníkov v kraji pod Javorinou¹¹ podrobne informovala v časopise Knižnice a informácie. A nielen tam. Rok 2000 v pobočke SSK Trenčianskeho kraja¹² ako aj podujatia pre knihovníkov Trenčianske-

6 STROHNEROVÁ, Ludmila, 1993. *Ján Haranta (1909-1983): literárny medailón a personálna bibliografia*. Svinná : OÚ, 50 s.

7 STROHNEROVÁ, Ludmila, 1993. *Ján Halaša (1893-1981): personálna bibliografia*. Trenčín: OK, 105 s. ISBN 80-85135-06-X.

8 STROHNEROVÁ, Ludmila, 1994. Ján Komorovský: *personálna bibliografia*. Trenčín: Okresná knižnica Michala Rešetku, 99 s. ISBN 80-85135-07-8.

9 STROHNEROVÁ, Ludmila a Elena HALUSKOVÁ, 1996. *Prof. Štefan Pozdišovský: personálna bibliografia*. Trenčín: Krajská knižnica Michala Rešetku, 45 s. ISBN 80-85135-09-4.

10 STROHNEROVÁ, Ludmila. Krajská pobočka SSK v Trenčianskom kraji: (prvá na Slovensku). In: *Knižnice a informácie*, 1999, roč. 31, č. 4, s. 16. ISSN 1210-096X.

11 STROHNEROVÁ, Ludmila. Stretnutie knihovníkov v kraji pod Javorinou. In: *Knižnice a informácie*, 1999, roč. 31, č. 11, s. 447. ISSN 1210-096X.

12 STROHNEROVÁ, Ludmila. Rok 2000 v pobočke SSK Trenčianskeho kraja. In: *Knižnica*, 2001, roč. 2, č. 2, s. 106, ISSN 1335-7026.

ho kraja podrobne rozoberá na stránkach časopisu Knižnica. V spolupráci s bibliografkami jednotlivých krajov a s vtedajším riaditeľom NBÚ MS Milošom Kovačkom analyzovali svoju činnosť v správe s názvom - Bibliografia miest a obcí Slovenska, ktorá bola publikovaná v zborníku z celoslovenskej konferencie, konanej v dňoch 20.- 21. 6. 1996 v Martine a mala nesmierne ohlas.¹³

V personálnej bibliografii (PB) - *Človek s históriou v srdci*, predstavila trenčianskeho historika, bývalého riaditeľa Trenčianskeho múzea PhDr. Milana Šišmiša.¹⁴ V PB - *Knihovník s dušou básnika*¹⁵ bývalého riaditeľa knižnice, nadšeného literáta a poeta, publicistu a divadelníka Juraja Gónciho. V PB s názvom - *Učarovali mu príroda, kone a regionálna história*, poľnohospodárskeho odborníka, ochrancu prírody, popularizátora vedy a techniky, zakladateľa prvej hliadky ochrany prírody na Slovensku Milana Mikuša.¹⁶ Mimo-

13 KOVAČKA, Miloš a Ludmila STROHNEROVÁ a Elena MATISKOVÁ. *Bibliografia miest a obcí Slovenska*. In: *Národná kultúra v živote miest a obcí na Slovensku*. Žilina: Knižné centrum, 1997. S. 64-74. ISBN 80-88723-56-6.

14 STROHNEROVÁ, Ludmila, 1998. *Človek s históriou v srdci: personálna bibliografia Milana Šišmiša*. Trenčín: Štátna krajská knižnica Michala Rešetku, 77 s. ISBN 80-85135-11-6.

15 STROHNEROVÁ, Ludmila, 1999. *Knihovník s dušou básnika: personálna bibliografia Juraja Gónciho - Trenčianskeho*. Trenčín: Štátna krajská knižnica Michala Rešetku, 57 s. ISBN 80-85135-14-0.

16 STROHNEROVÁ, Ludmila, 2001. *Učarovali mu príroda, kone a regionálna história: personálna bibliografia ochrancu prírody a popularizátora vedy a techniky Milana Mikuša*. Trenčín : Štátna krajská knižnica Michala

riadne priaznivá bola odozva na vydanie a prezentáciu PB Vojtecha Zamarovského v titule *Cestovateľ storočiami*.¹⁷ Využila v ňom možnosť verejnej prezentácie na seminári konanom pri príležitosti 80. narodenín trenčianskeho rodáka, právnik, spisovateľa a zakladateľa literatúry faktu. Keďže vzrástol v tomto období záujem o poznanie regiónu, v ktorom žila, tak v spolupráci s Mestom Trenčín vydáva publikáciu - *Ulice a námestia mesta Trenčína*.¹⁸ Využili pritom dlhé roky budované regionálne personálne kartotéky a katalógy a predstavili i osobnosti, podľa mien, ktorých sú pomenované ulice, námestia. Nezaбудla ani na mesto legend a pútí - *Skalku pri Trenčíne*.¹⁹ Išlo o množstvo kultúrnych podujatí v spolupráci s vedeckou a kultúrnou komunitou Trenčína, múzejníkmi či archívami, s Klubom slovenských historikov, Klubom pre dejiny vied a techniky, ale i s významnými osobnosťami z oblasti filatelistiky i numizmatiky (Jozef Korený).²⁰

Rešetku, 2001, 22 s. ISBN 80-85135-17-5.

17 STROHNEROVÁ, Ludmila, 1999. *Cestovateľ storočiami: personálna bibliografia Vojtecha Zamarovského*. Trenčín: Štátna krajská knižnica Michala Rešetku, 71 s. ISBN 80-85135-13-2.

18 STROHNEROVÁ, Ludmila, 1999. *Ulice a námestia mesta Trenčína: zoznam názvov ulíc a námestí mesta s výkladom, prehľad pamätníkov, pomníkov, pamätných tabúľ a náhrobníkov*. Trenčín: Štátna krajská knižnica Michala Rešetku, 85 s. ISBN 80-85135-12-4.

19 STROHNEROVÁ, Ludmila a Elena HALUSKOVÁ, 1996. *Skalka pri Trenčíne: mesto legend a pútí: regionálna bibliografia*. Trenčín: Okresná knižnica Michala Rešetku, 63s. ISBN 80-85135-08-6.

20 STROHNEROVÁ, Ludmila, 2003. *Jozef Korený - vojak vo svete pošty, filatelie a numizmatiky: personálna bibliografia*. Trenčín: Mesto Trenčín, 151 s. ISBN 80-85135-23-X.

Po čase trenčiansky región spoznala lepšie ako svoj rodný Turiec. To jej umožňovalo, aby pripravila v spolupráci s Milanom Mikušom bibliograficko-biografický lexikón *Osobností vedy trenčianskeho regiónu*²¹. Do slovníka zaradili vyše 500 regionálnych osobností, ktoré sa v danom regióne narodili, pôsobili, umreli (od 16. storočia do konca roka 2002), prípadne život regiónu v danej vednej oblasti výrazne ovplyvnili svojou odbornou činnosťou. Slovník získal mimoriadne uznanie, aj pracovníkmi Národného biografického ústavu SNK²². Bola mu udelená Prémia J. M. Hurbanu v oblasti biografických diel za rok 2003. Cena bola autorom slávnostne odovzdaná v Národnej dvorane historickej budovy MS dňa 29. júna 2004 po zasadnutí Koordinačnej rady SNK pre bibliografickú činnosť, ktorej sme sa bibliografky s radosťou zúčastnili. Získaná cena Ľudku nesmierne povzbudila k ďalšej činnosti. O rok neskôr vydáva personálnu bibliografiu o kňazovi, vzdelancovi, vydavateľovi, zberateľovi kníh - Michalovi Rešetkovi,²³ po ktorom bola v r. 1994 pomenovaná verejná knižnica v Trenčíne. Bola hrdá na to, že pracuje v trenčianskom regióne, kraji, ktorý dal bibliografii 21 MIKUŠ, Milan a Ludmila STROHNEROVÁ, 2003. *Osobnosti vedy trenčianskeho regiónu: bibliografický slovník lekárov, prírodovedcov, poľnohospodárov a banských odborníkov od najstarších čias po súčasnosť*. Trenčín: Štátna krajská knižnica Michala Rešetku, 385 s. ISBN 80-85135-20-5.

22 ĎURANOVÁ, Ludmila. Štyri storočia osobností: recenzia. In: *Literárny (dvoj) týždenník*, 2004, roč. XVII, č. 18-19, s. 12. ISSN 0862-5999.

23 STROHNEROVÁ, Ludmila, 2005. *Michal Rešetka: personálna bibliografia kňaza, vzdelanca, vydavateľa a zberateľa kníh*. Trenčín: Verejná knižnica Michala Rešetku, 42 s.

Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov dňa 4. 10. 2005, Čejkovice. Prvý rad zľava: Jaromír Kubíček, Ludmila Strohnerová, Anna Kucianová, Jiřina Kádnerová

Z odhalenia pamätnej tabule G. F. Belopotockého na budove knižnice. Slávnostný akt sa uskutočnil v priebehu Kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografov v L. Mikuláši dňa 4. 10. 2004. Na obr. Tretia zľava L. Strohnerová a ostatní účastníci Kolokvia.

na Slovensku jednu z najvýznamnejších osobností – Ludovíta Vladimíra Riznera, ako i rad ďalších známych mien – Juraja Ribaya, Michala Chrásteka, Jána Štefánika, ktorí sa zapísali do bibliografie zlatými písmenami.

Ludmila prekračovala i prekročila hranice kraja, v ktorom žila. Stala sa súčasťou – osobnosťou bibliografických stretnutí, konferencií na celoslovenskej i medzinárodnej úrovni. Milovala kolokviá českých, moravských a slovenských bibliografov, ktoré sa konali a konajú každý rok v októbri, ešte aj do dnešných dní. Nezabudnuteľné sú jej energické až vášnivé prednášky, ktoré odzneli na kolokviách.

Personálie v regionálnych knižniciach na Slovensku²⁴ (v spolupráci s Janou Amrichovou a Elenou Matiskovou - v Brne (5. - 6.10. 2001).

Jánošík v regionálnej histórii trencianskeho regiónu²⁵ - Liptovský Mikuláš (3.- 4.10.2004)

Zuzka Zguriška, literátka z Myjavu²⁶ - Čejkovice (2.-3.10.2005).

Nečudo, že práve ju čejkovické kolokvium poverilo, aby pripravila ďalšie kolokvium, ktoré sa malo uskutočniť v októbri roku

24 STROHNEROVÁ, Ludmila. Personálie v regionálnych knižniciach na Slovensku In: *Bibliografický zborník 2000-2001*, Martin: Slovenská národná knižnica, 2005. ISBN 978-80-89023721. S. 69-75.

25 STROHNEROVÁ, Ludmila. Jánošík v regionálnej histórii trencianskeho regiónu. In: *Bibliografický zborník 2004-2005*, Martin: Slovenská národná knižnica, 2006. ISBN 9788089023745. S. 84-88.

26 STROHNEROVÁ, Ludmila. Zuzka Zguriška, literátka z Myjavu. In: *Bibliografický zborník 2004-2005*, Martin: Slovenská národná knižnica, 2006. ISBN 9788089023745. S. 149-153.

2006 v Trenčíne. S radosťou, veľkým nadšením a veľkou pracovitosťou sa pustila do jeho prípravy. Žiaľ, sa ho už nemohla zúčastniť.

Posledná moja živá spomienka na Ludku je v spojení s podujatím, ktoré sa konalo na jeseň v roku 2005 o významných ženách Trenčianskeho kraja, v „jej“ knižnici (ktorú pomohla vybudovať). Účastníčky podujatia – zväčša z Únie žien Slovenska (ÚŽS), odchádzali nadšené. Dozvedeli sa o ženách z ich prostredia, o ktorých dovtedy žiadne informácie nemali. O ženách, z ktorých väčšina okrem svojich ženských povinností matky našli si čas venovať sa ušľachtilej činnosti, byť vzorom v každej dobe a zároveň sa navždy zapísať do dejín národa. Janka Jablonská, predsedníčka krajskej pobočky ÚŽS navrhla Ludke spracovať túto tému a vydať publikáciu. Pustila sa teda intenzívne do práce, i napriek tomu, že bola veľmi vážne chorá. Bohužiaľ, dokončila ju dlhoročná kolegyňa – Eva Struhárová.²⁷ Tesne pred jej zavŕšením, odišla na večnosť - 7. novembra 2006, počas 11. slovenskej bibliografickej konferencie, ktorá sa konala v SNK v Martine.

Tak odchádzajú najvernejší, najoddanejší, tí, ktorí svoj odbor, svoje povolanie spo medzi všetkých najviac milujú... Ludka, nemôžeme zabudnúť...

Iva Poláková

27 STROHNEROVÁ, Ludmila a Eva STRUHÁROVÁ. *Významné ženy Trenčianskeho kraja: biografický slovník*. Trenčín: Verejná knižnica Michala Rešetku, 2007. 49 s. ISBN 978-80-85135-30-5.

ING. STANISLAV PSHLAVEC – ODIŠIEL NA VEČNOSŤ / STANISLAV
PSHSLAVEC - LEFT FOR ETERNITY

„Dne 29. 9. 2021 odešel navždycky můj dobrý kamarád, na kterého bylo vždycky spoolehnutí – **Standa Pshlavec (narodil se 23. 3. 1950)**. Bez Standy by dnes české knihovny digitálně nezpřístupňovaly své sbírky, jako to dělají teď: nebylo by Manuscriptoria a vývoj digitalizace periodik a novodobých dokumentů by vypadal zřejmě jinak. A Česká národní bibliografie by se digitálně neobjevila tak záhy na CD (jako šestá na světě), knihovny by v digitalizaci nespolepracovaly a v naší zemi by nebyly de facto národní standardy digitalizace. A určitě by vše začalo mnohem později a nebojím se říci, že hloupěji. Asi se to už neví, nechce vědět, nebo se na to zapomnělo, a proto to připomínám.“¹ - **tieto slová uviedol jeho dlhoročný priateľ Adolf Knoll vo svojom nekrológu.**

Pokračoval: „A tak jsme se záhy už v r.1995 v praxi vrhli na platformu značkovacích jazyků (SGML). Před námi to ve světě dělali jen teoretici ve svých pracích. A byl to Standa, kdo řekl, že nejspolehlivější standardy a věci, i když možná, že nikoli nejlepší, jsou ty, které se nejvíc používají, a tak jsme už v začátcích Internetu u nás vsadili na webové prohlížeče pro zpřístupnění dat. Tehdy to bylo obrovské riziko, protože prohlížeče uměly zobrazit jen základní kód HTML. Vše se to dělo v době, kdy si knihovny teprve osvojovaly základní informační systémy, a to byl mnohdy velký problém, protože knihovníci nechápali, že metadata je možno zapsat jinak než ve formátu MARC a že jich je daleko víc druhů nebo později že protokol OAI (de facto používající I KNOLL, Adolf. Za Ing. Stanislavem Pshlavecem: osobní vzpomínka. Bulletin SKIP [online]. 2021, roč. 30, č. 2 [cit. 2022-01-03]. ISSN 1213-5828. Dostupné z: <https://bulletinskip.skupcr.cz/node/849>

značkovací jazyk) má budoucnost.

„Během času se náš tým postupně rozšířil a rozdělil na 2 proudy, které u nás znáte jako Manuscriptorium a Kramerius (resp. Národní digitální knihovna). Myslím, že bylo velkou výhodou, že digitalizace začala v oblasti rukopisů, tedy tam, kde nelze mluvit o žádné standardizované knižní produkci. To zakládalo flexibilitu připravovaných řešení. První formát digitálního dokumentu byl společný a konkretizoval se vždy dle typu dokumentu příslušným definičním souborem SGML. Poté se ve světě začaly objevovat již dílčí standardy, mnohdy syrové, pro digitalizaci novin a pro popis rukopisů na bázi TEI, pro technická metadata, objevilo se XML. Ale především ti, kteří pracovali a pracují s historickými fondy v knihovnách, muzeích, archivech, na zámcích i jinde, měli Standu rádi. **Jeho laskavost, trpělivost, obětavost a vstřícnost; to především díky němu (snad i kvůli němu, aby**

mu nekalili radosť) prijali jednotný formát a jednotné zprístupnení a také se přestali bát jíť se vzácnými rukopisy a tisky do veřejného prostoru a zprístupnit svá data zdarma všem.

Když o tom tak přemýšlím, to je zřejmě Stan-dova největší zásluha – je pro něho typické, že největší hodnota této zásluhy není ani tak technická jako hluboce lidská.

Čest jeho památce!

Ing. Stanislav Psohlavec a Slovenská národní knihnice v Martine (začiatky)

Tradície desatinnej klasifikácie siahajú na Slovensku až ku začiatku minulého storočia. Po vojne sa používanie Medzinárodného desatinného triedenia (MDT) výrazne rozšírovalo. V 80. rokoch používalo MDT 82 % knižníc od veľkých po tie najmenšie. Od r. 1993 po rozpade federácie sa stala garantom MDT Slovenská národná knižnica (SNK) v Martine. Na základe dohody poskytlo UDCC v r. 1994 SNK licenciu na publikovanie, distribúciu a predaj edícií verzii MDT v rámci Slovenska. Po dlhších vyjednávaniach sa podarilo SNK a **Albertine icome Praha**, spolupracujúcej firme so SNK, získať aj licenciu od BSI v Londýne na **anglicko-slovenskú verziu**. Tak od r. 2000 môžu knihovníci využívať už túto verziu. SNK sa rozhodla pre verziu na CD ROMe, predovšetkým kvôli flexibilitě. CD ROM MDT dostal v r. 2000 novú podobu. *Pretože firma AiP Beroun prišla s novou verziou vyhľadávacieho systému, ktorý sa využíval nielen pre MDT, ale aj pre bibliografické databázy.* Miesto pôvodnej aplikácie ponúkla prostredie postavené na plnotextovom a databázovom systéme Tornádo pre Windows 95, 98 a 2000. Vzniklo jednoduché štandardizované prostredie, ktoré sprístupňovala silný nástroj. Tak boli

vytvorené slovenská národná bibliografia (SNB) a MDT, ktoré mohli interaktívne spolupracovať.

Následne Národný bibliografický ústav (NBÚ) SNK v zastúpení doc. PaedDr. Miloša Kovačku, CSc. a PhDr. Anny Kucianovej, PhD. sa snažil o jeho udržiavanie a vývoj dlhé roky. Samozrejme v spolupráci s Bibliografickou sekciou SSK. Nasledovali periodické metodické podujatia (Dni regionálnej bibliografie, Dni retrospektívnej bibliografie, Dni akademických knižníc) a semináre UNIMARC v slovenskej katalogizácii, v rokoch 2000-2005, ktoré kde boli zamerané na využitie CD ROM-ov. V začiatkoch mali knihovníci problém so zastaralou výpočtovou technikou, ktorá neumožňovala využiť predstavované produkty!

Dr. Anna Kucianová, PhD. s Mgr. Ladislavom Svrškom z Albertiny icome z Bratislavy aj napriek tomu neúnavne predstavovali najnovšie produkty CD ROM-y SNB a MDT. Prezentovali anglicko-slovenský CD-ROM MDT, ktorý v tom období obsahoval približne 61tis. znakov (verzia z r. 1997). A hlavne umožňoval prístup knihovníkom aj do medzinárodných databáz. CD-ROM-y boli vynikajúcou pomôckou, ktorá pomáhala pri spracovávaní bibliografických záznamov, ako aj pri rešeršovaní, takže ich využívalo množstvo našich domácich slovenských, ale aj zahraničných používateľov. Veď štandardizácia a unifikácia bibliografického záznamu sa týkala knihovníkov vo všetkých knižniciach.

Nezabudnuteľnou pomôckou bola aj vydávanie CD ROM-ov s názvom **Informace na dlani /Informácie na dlani**, z produkcie Albertine icome Praha, s.r.o. (2001-2004), ktoré obsahovali nielen Českú národnú bib-

liografiu – jej katalógy, rôzne demoverzie, ale aj zborníky z medzinárodných konferencií Inforum a Infos, či elektronickú verziu časopisu o informační spoločnosti - Ikaros, ktorý bohužiaľ, od r. 2019 prestal vychádzať (pozri <https://ikaros.cz/archiv>).

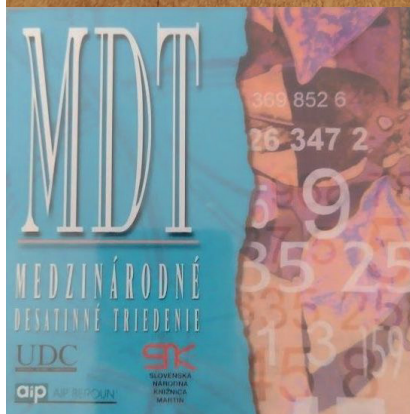
Kto stál za týmito úžasnými myšlienkami?

Ing. Stanislav Psohlavec, s ktorým som mala česť zoznámiť sa na Casline - knihovníckej konferencii s medzinárodnou účasťou 23. júna 2002 v Podbanskom v Nízkyh Tatrách. Vtedy nás viacerých mladých, hádam aj nádejných bibliografov, zbral na služobnú cestu doc. Miloš Kovačka, vtedajší riaditeľ NBÚ SNK, aby sme sa niečo viac dozvedeli o nových trendoch v Ochrane a sprístupňovaní dokumentov, čo bolo hlavným cieľom Caslinu. Pamätám si na príjemnú, pre mňa zaujímavú, inšpiratívnu diskusiu s veľmi rozumným a rozhladeným pánom v spoločnosti môjho kolegu - Dr. Lubomíra Jankoviča, CSc. Myslím si, že vďaka nej mohli sa zrealizovať aj Bratislavský antifonár V. (2007) či Ján z Udine – Kronika sveta (2008). Nasledovali nezabudnuteľné stretnutia s pánom S. Psohlavcom na konferencii – Archivy, knihovny, muzea v digitálnom svete v Národnom archíve v Prahe,² či tie neosobné na stránkach Tlibu³...

Nechávame radšej zaspomínať spolupracovníčku Ing. Stanislava Psohlavca – Dr.

2 PSOHLAVEC, Stanislav. Možnosti intenzívnej digitalizácie časopisů a knih. In Archivy, knihovny, muzea v digitálnom svete 2005. Praha: Národní technické muzeum, 2006. S. 39-42. ISBN 8070371498.

3 PSOHLAVEC, Stanislav a Zdeněk UHLÍŘ. Projekt MEMORIA: rukopisy a staré tlače na internete. In ITlib: informačné technológie a knižnice, 2004. Roč. 8, č. 2, s. 8-11.

Annú Kucianovú, PhD. zo Slovenskej národnej knižnice v Martine: „V 90. rokoch sa začali rozširovať jednotlivé možnosti sprístupňovania Slovenskej národnej bibliografie (SNB), popri klasickej papierovej podobe to boli diskety, ale začalo sa pracovať na rozšírení o ďalšiu modernú podobu – elektronickú formu na CD-ROM-e. Začalo sa pracovať so

sériou A. Knihy a postupne sa záber rozširoval na ďalšie rady a série SNB. V spracovaní sa prešlo na formát UNIMARC, ktorý bol potrebný pre možnosť domácej a medzinárodnej spolupráce, ako aj pre možnosti výmeny bibliografických záznamov. Začala sa spolupráca s producentom kompaktných diskov – firmou Albertina icome Beroun. V r.1997 sa dostal používateľom do rúk prvý CD-ROM SNB. Ku knihám sa pridali Špeciálne druhy dokumentov a potom aj obrovská databáza Článkov a ďalšie typy slovacikálnych dokumentov a slovacikálnych autorít. Postupne sa zakomponovali do spracovania všetky typy medzinárodných štandardov, ktoré umožňovali medzinárodné využívanie celej obrovej bázy dát SNB. Keďže sa postupne zapracovávali

nové štandardy a aj dopĺňali ďalšie typy dokumentov, bolo potrebné spolupracovať a ladit jednotlivé výstupy SNB. Spolu so spolupracovníčkami NBÚ SNK - Mgr. Mária Okálová, Ing. Viera Matejčíková sme začali cestovať do Berouna na spracovávanie jednotlivých úprav a ich doladovanie. Vtedy sa začala úzka spolupráca s firmou Albertina icome, ktorá trvala niekoľko rokov, kým sa vyvíjal a rozširoval CD-ROM SNB. Vytvorili sa priateľské a kolegiálne vzťahy medzi SNK a Albertinou icome, predovšetkým j dvomi pracovníkmi Ing. Stanislavom Psohlavcom a Ing. Františkom Šibravom. Práve títo dvaja kolegovia mali veľký podiel na ideovej a technickej tvorbe jednotlivých CD-ROM-ov, či už to bola SNB, MDT, ale aj ďalšie CD-ROM. Počas jednotlivých

pobytov a ladení údajov sa veľa diskutovalo aj o inej problematike a úzko sa rozvíjali priateľské vzťahy medzi jednotlivými kolegyňami a kolegami a to potom vyústilo aj do mnohých nových nápadov a riešení. Veľa razy sa stalo, že nám a kolegom problémy nedali spať, ale na druhý deň prišli nové návrhy riešení, ktoré sa odskúšali a odladili. Stando a Franto ponúkli nové nápady a riešenia, ktoré pomohli pri ďalších doplnkoch a zmenách pri ladení. Boli to vždy podnetné diskusie, ktoré pomáhali ďalšiemu vývoju a rozvoju spolupráce, čo sa odrážadlo na kvalite jednotlivých CD-ROM-ov a ich využívaní používateľmi. Veľa razy sme sa stretávali aj na podujatiach, ktoré sme organizovali kvôli prezentácii a na propagáciu jednotlivých vydaní CD-ROM-ov, ale aj kvôli metodickým aktivitám, ktoré patrili ku základným úlohám NBÚ SNK. Často participovali na nich aj naši kolegovia z Berouna, hlavne Stando býval častým propagátorom na slovenských odborných a vedeckých podujatiach – či už to bola Slovenská bibliografická konferencia, INFOS alebo ďalšie významné odborné knihovnícke podujatia. Aj po ukončení pracovných aktivít sme boli naďalej v elektronickom čo telefonickom kontakte ...Ale môžeme s určitou povedať, že výsledky našej spolupráce budú aj naďalej slúžiť našim používateľom a pripomínať nám Standoovu osobnosť. Slovenská knihovnícka obec mu vďačí za mnoho... Česť jeho pamiatke!

Z poslednej rozlúčky, ktorá sa uskutočnila dňa 3. 10. 2021 v obradnej sieni Domu smútku v Beroune v podaní Jakuba Petříčka, vyberáme:

...“ Standa byl dobrý manžel a partner do pohody i nepohody, a léta strávená po jeho boku jsou plná vzpomínek. Byl i skvělý táta a dědeček. Jeho děti říkají: měl nás rád, učil

nás mluvit pravdu a poctivě pracovat, a my jsme vždycky věděli, že tu je, aby nás podržel, když bude potřeba. Někdy pomohl, jindy poradil, a občas nás házel do vody, ať sami plaveme.

Ať Standa dělal cokoliv, doma nebo v práci, nikdy se nezapřel jako vynikající technik a inovátor. Standa potřeboval přicházet věcem „na kloub“ a neustále hledal vlastní originální řešení. Kdo ho znal, toho fascinovala (a často zároveň rozčílovala) jeho schopnost soustředit se na absolutní detail a zároveň přeskakovat mezi abstraktní vizí a právě tímto absolutním detailem. Přitom nebyl žádným technokratem, ale hluboce emotivním a citlivým člověkem.

Už v 80. letech vytvořil v nemocnici v Ústí nad Labem a v České televizi několik zlepšovacích návrhů, a později přidal i několik patentů. Po jeho angažmá v Gramofonových závodech v Loděnici se stal spoluzakladatelem a společníkem skupiny společností AiP. Tady vytvořil jedny z prvních českých plnotextových vyhledávacích systémů a spolu s kolegy z Národní knihovny je průkopníkem digitalizace nejstarších písemných a knižních památek v ČR. Vytvořil několik digitalizačních pracovišť, a to nejen tak, že by prostě sestavil běžně dostupné prvky, ale vždy se jednalo o individuální a originální technická řešení. Na několika těchto zařízeních se stále digitalizují poklady našich i světových dějin. Je zakladatelem uznávané mezinárodní digitální knihovny Manuscriptorium. Standa mohl být právem hrdý na to, co dokázal. Ale nejvíc hrdý byl na svou rodinu, svá vnoučata, nadevše miloval svou ženu a oni všichni měli rádi jeho.

Odchází, zůstalo tu po něm hodně dobrého pro všechny, a pro jeho nejbližší ...“

Iva Poláková